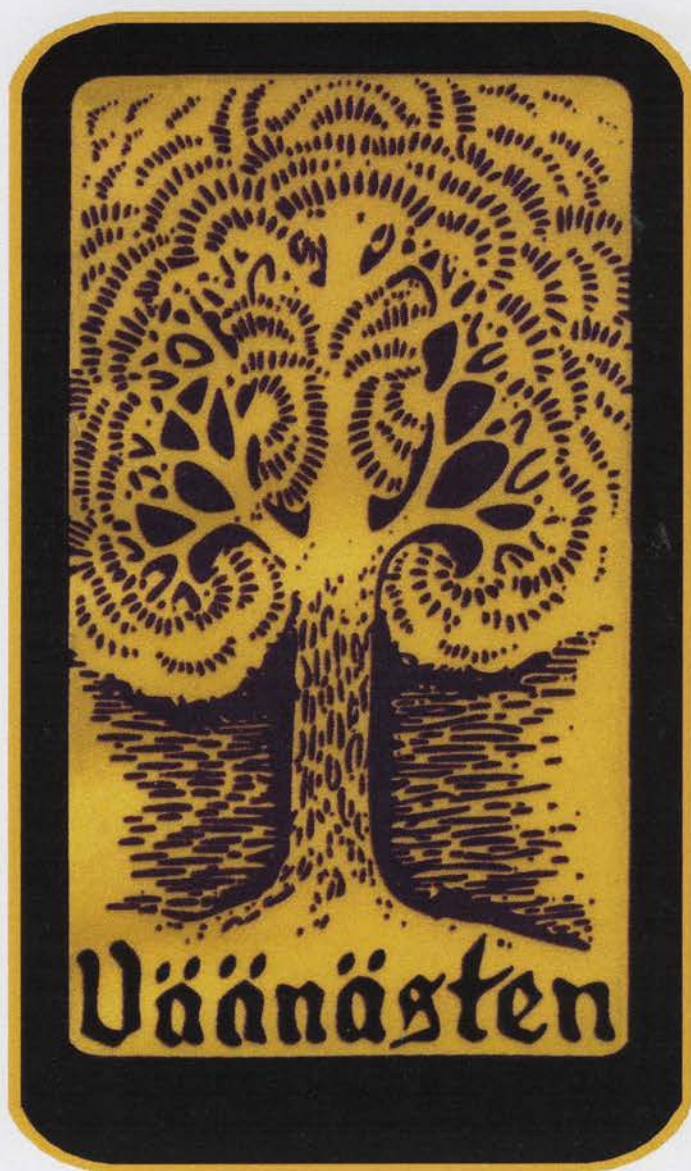

N:o 16 · 2008

Sukupuu

Perustettu Helsingissä
14. 11. 1937

VÄÄNÄSTEN SUKUSEURA RY:N JÄSENLEHTI

JULKAISIJA

Väänästen Sukuseura ry
Kotikatu 6 E 11
33710 Tampere

www.vaanastensukuseura.fi

TOIMITUS

PÄÄTOIMITTAJA:
Pentti Väänänen

JULKAISUTOIMIKUNTA:

Riitta Mäkinen pj
Eeva-Riitta Piispanen
Annikki Vuoti

SUKUSEURAN HALLITUS

ESIMIES:

Pentti Väänänen, Tampere, 040 721 7605

VARAESIMIES:

Sinikka Aaltonen, Helsinki

JÄSENET:

Jari A. Väänänen, Kuopio
Marjatta Liljeström, Kauniainen
Pentti Väänänen, Oulu
Heikki Väänänen, Kuopio
Matti Väänänen, Siilinjärvi
Eeva-Riitta Piispanen, Helsinki
Mauno Väänänen, Kerava
Otto Väänänen, Helsinki

SUKUSEURAN SIHTEERI:

Marjatta Liljeström, 040 504 3138

TALOUDENHOITAJA:

Jari A. Väänänen, 044 528 5500

ULKOASU JA TAITTO

Pasi Väänänen, Luova toimisto Bolder Helsinki Oy, www.bolder.fi

PAINOPIIKKA

Kopio Niini Finland Oy, Tampere
ISSN 1797-1780

4 Esimiehen tervehdys

PENTTI VÄÄNÄNEN

ELÄMÄTÄ ENTISTEN IMMEISTEN — SUKUTUTKIMUSTA JA MUISTELUA

5 Kalle Väänänen

PERTTI VÄÄNÄNEN

12 Väänästen vävy — Carl Henrik Ståhlberg

AINO-MARIA SAVOLAINEN

17 Ananias Väänäsen sukuhaara

ANNA-LIISA HUUSKONEN

21 Eeva ja Maria

EEVA-RIITTA PIISPANEN

24 Rantasalmi varhainen Väänäs-keskittyä
ja lähtöseutu

ASSAR VÄÄNÄNEN

25 Mummoni ja Suomi 90 vuotta

RIIKKA PEKKARINEN

VÄÄNÄSTEN VEISTÄMÄÄ

28 Näkymätön Väänänen

JOPE PITKÄNEN

29 Sukuhistoriaa runoasussa

ASSAR VÄÄNÄNEN

KUJ JÄSENIÄ YHTEISEN PERREEN — SUKUSEURA TOIMII

31 Edesmennyt perustajajäsen

SINIKKA AALTONEN

32 Vuosikokous Joensuussa

34 Sukukokous Rantasalmella

ANNIKKI VUOTI & RIITTA MÄKINEN

40 Sukuseuran piällysmiehet

43 Puavon ja Rispon jälkekeläisten...

MAIJU HEMMINKI

45 Stipendinsaaaja teki gradua Namibiassa

ANNA-MARI VÄÄNÄNEN

47 Kutsu Suhmuraan

48 Vuosikokouskutsu

48 Hallitus tiedottaa

Esimiehen tervehdys

PÄÄTTYVÄ VUOSI 2008 oli sukkokousvuosi. Elokuun ensimmäisenä viikonloppuna Rantasalmella pidettyyn sukujuhlaan ja sukkokoukseen osallistui noin 140 henkeä. Koukussa voitiin todeta, kuinka paljon olimme saaneet aikaan kolmessa vuodessa. Olemme pitäneet vuosikoukukset ja niihin liittyvät oheistapahtumat suunnitelman mukaisesti eri puolilla Suomea. Viime vuonna teimme matkan Pietariin ja järjestimme 70-vuotisjuhlan Helsingissä sekä julkaisimme sukkeseuran historiikin. Väänästen sukupuu on julkaistu joka vuosi. Muuruvedellä käynnistynyt pitkäjänteinen sukkututkimusprojekti on edennyt ja sen tuloksista saadaan nauttia lähivuosina.

Rantasalmella valittiin uusittujen sääntöjen mukainen hallitus. Seuran talouden todettiin olevan vakaa ja kestäväällä pohjalla, joka antaa hyvät edellytykset seuran toiminnalle. Vuosikoukukset pidetään Keravalla (2009), Lapinlahdella (2010) ja Jyväskylässä (2011). Vuoden 2011 sukujuhla ja -koukus valmistellaan Pohjois-Savoon. Väänästen sukupuu julkaistaan joka vuosi ja ensimmäiset sukkahaarojen tarinat valmistunevat seuraavaan sukkokoukukseen mennessä.

Väänästen aktiivisuus osallistua eri tapah-

tumiin kertoo suvun ja sukkeseuran kasvavasta merkityksestä. Omat juuret kiinnostavat yhä enemmän. Suku yhdistää ja on helppo aloittaa keskustelu sukkalaisten kanssa, lähteä matkalle tai viettää sukujuhlaa omien parissa. Tämä tuli selkeästi esille myös Rantasalmen sukkokouksen eri tapahtumien yhteydessä. Tämä rohkaisee hallitusta jatkamaan hyväksi koetulla linjalla.

Iloinen asia on myös sukkeseuran jäsenmäärän kaksinkertaistuminen kolmessa vuodessa. Toivomme edelleen kaikkien jäsenten toimivan sukkeseuran jäsenhankkijoina ja sukkutietouden välittäjinä.

Kiitän eri tapahtumien järjestelijöitä ja niihin osallistuneita suvun hyväksi tehdystä yhteistyöstä. Esitän myös lämpimät kiitokset tämän lehden valmistumiseen myötävaikuttaneille ja aineistoa toimittaneille henkilöille.

Toivotan lehden lukijoille
Hyvää Joulua ja onnea vuodelle 2009

Pentti Väänänen
Esimies

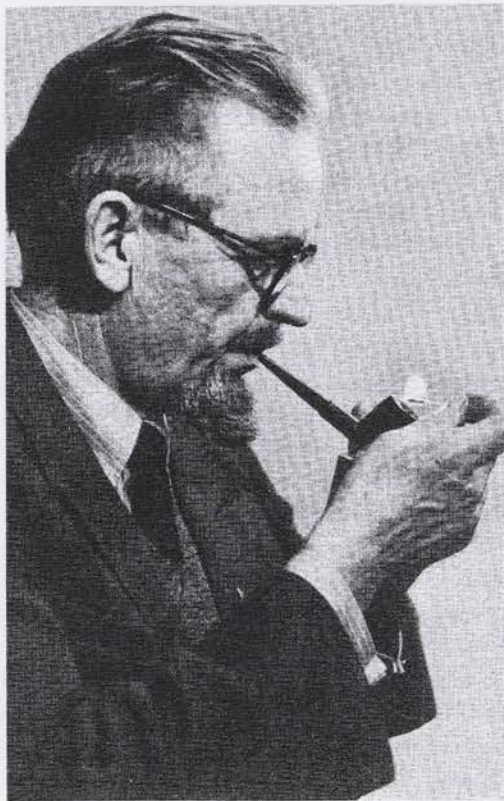
RIESKA-KALLE

Kalle Vihtori Väänänen, 22.3.1888–19.8.1960

OLIN KESÄKUUSSA 1960 kävelemässä isäni kanssa Helsingin rautatieasemaa vastapäätä Kaivokadulla kun meitä vastaan tuli Ilmari Iki Kiannon näköinen mies. Hän sanoi minulle narisevalla äänellään: ”Jaaha, tämäkö on se seuraava Väänäs-suvun tohtori, hyvää päivää?” Juttelivat siinä isän kanssa tovin ja jatkoimme matkaa. ”Se oli Viki-setä” isäni sanoi, ”tunnethan sinä Viki-sedän?” No, olinhan kyllä kuullut isoisäni Oskarin joskus puhuvan Viki-sedästä ja meillä oli Kalle Väänäsen Savolaesta Sanarrieskoo kirjahyllyssä. Mutta enhän niitä ollut yhdistänyt mielessäni ja nytkin 18-vuotiaan tyyneydellä jätin enemmän kyselyt sikseen. – Ja nyt ovat kaikki kyselyt liian myöhään.

KALLEN LAPSUUS

Kalle Vihtori Väänänen syntyi 22.3.1888 Kuopiossa vanginvartija (myöh. poliisikonstaapeli) Kaarlo Väänäsen ja Maria Niskasen perheeseen. (Ks. Väänästen sukupuu 15.) Kun Kalle oli 3-vuotias, perhe muutti Viipuriin isä-Kaarlonsa saatua viran poliisikonstaapelina Viipurin itäisissä kaupungin-osissa. Perhe asui aluksi Linnoituksen nimellä tunnetussa vanhassa kaupungissa isossa vuokratalossa Mustainveljestenkadun ja Katariinankadun (nyk. Linnankadun) kulmauksessa. Siellä pienet savolaispojat Kalle (3 v.) ja Oskari (1 v.) isosiskon Johannan kanssa opettelivat ”suurkaupungin” elämän tavoille. Vaikka kotona Savon murre olikin peruskielenä tuli Kallesta sekä kieleltään että mieleltään viipurilainen.

Kalle Väänänen 1944

Lapsena Kalle oli arka ja pelokas. Hän näki usein painajaisia ja pelkäsi yksinoloa. Liekö muutto rauhallisesta pikkukaupungista Kuopiosta niin nuorena huomattavasti vilkaampaan kansain-

väliseen Viipuriin aiheuttanut pelkoja pikkumiehen mieleen? Pikkuväli Oskari puolestaan oli puolensa pitävä ja isoa veljeä välillä nyrkeinkin puolustava heti kun tuli siihen ikään, että kulki koulumatkoja Kallen kanssa. Oskari oli myös aina valmis toteuttamaan kepposia, joita Kalle suunnitteli. Näihin aikoihin vakiintui myös poikien kesken Kallelle kutsumanimi Viki ja Oskarille Oki, millä nimillä he perheen keskuudessa kulkivat loppuikänsä.

Kallen koti oli perinteisen uskonnollinen. Virsiä ja hengellisiä lauluja veisattiin usein pyhäpäivinä isä Kaarlon säestäessä virsikanteleella. Isä oli ilmeisen musikaalinen ja äiti Marikin iltaisin lauloi lapsilleen tuutulauluja.

KALLEN KOULUNKÄYNTI

Kalle aloitti koulunkäynnin Myllymäen kansakoulussa. Ja vuonna 1899 hän pääsi Viipurin Klassillisen Lyseon I luokalle. Se oli koulu, jota hänen suuresti ihailemansa Pesosen Kalle kävi – ja Pesosen Kalle osasi latinaa. Hän olikin poikajoukon itseoikeutettu johtaja, joka määräsi mm. kuka milloinkin sai kiivetä räkättirastaan pesälle. Erästä tällaista retkeä Kalle on myöhemminkin harmistuneena muistellut. Oli hänen vuoronsa kiivetä erälle vasta löydetylle pesälle ja tuoda alas pari munaa. Hän kesti urhollisesti räkättien ”pommitukset” ja sai kaksi munaa. Toisen hän kääri nenäliinaan ja pani taskuunsa ja toisen pisti suuhunsa. Alas kiivetessään jalka hiukan lipesi ja hän puraisi vahingossa munan suussaan rikki. Hän kiipesi alas ja vasta poikien naureskellessa huomasi, että olisihan hän voinut jo ylhäällä puussa sylkäistä rikkoutuneen munan suustaan eikä vasta nyt.

Lyseoaikanaan Kalle asui Ristimäessä ja myöhemmin Mallaskadulla. Kalleltä sujui lyseon I luokka niin hyvin, että hän sai keväällä stipendinkin. Näihin aikoihin Kalle sai myös isältään viulun. Hän innostui ja oppi viulunsoiton niin nopeasti, että pääsi jo parin vuoden kuluttua soittamaan Viipurin koululaisorkesteriin, jossa oli jäseniä useasta oppikoulusta.

Klassillisessa lyseossa virisi 1900-luvun alkuvuosien sortovuosien johdosta voimakas isänmaallinen henki, jonka voimahahmoja olivat lyseon ruotsinkielien sekä latinan- ja kreikankielien

Viipurilaispoika Kalle Väänänen ylioppilaana 1907.

lehtorit. Varsinkin venäläiset sotilaat ja uudet määräykset olivat lukiolaisten halveksunnan kohteina. Mutta kun Viipurin poliisin pukukin muutettiin venäläismalliseksi ja pojat alkoivat puhua poliiseista ”ryssinä” – tilanne muuttui vaikeaksi Väänäsen pojille, joiden isä oli poliisi ja kaiken lisäksi usealla mitalilla palkittu uutteruudesta ja kuuliaisuudesta. Kun sitten eräänä päivänä poliisi tuli lyseolle ja otti mukaansa yhden lukion pojista, Kalle kauhukseen näki poliisin puvussa isänsä kasvot. Tämä tilanne aiheutti kotona erityisen paljon ristiriitaa ja sanaharkkaa. Pojat eivät tajunneet, että heidän isänsä oli yhtä isänmaallinen kuin hekin, mutta hänellä oli velvollisuus esivaltaa kohtaan poliisine. Isä Kaarlo yritti parhaansa mukaan välttää tällaisia tilanteita työssään, mutta ei tietenkään aina voinut mitään asioiden kululle. Tilanne parani vasta kun hän 1906 erosi Viipurin poliisista ja muutti poliisiksi Mikkeliin.

Kalle jäi silloin yksin Viipuriin parhaan koulutoverinsa luo lukion viimeiseksi vuodeksi ja

sai päästötodistuksen koulusta keväällä 1907. Sen jälkeen kymmenen Klassillisen lyseon pojan ryhmä lähti Helsinkiin suorittamaan ylioppilastutkintoa, mikä selvitetiinkin hyvin arvosanoin. Kallehan oli menestynyt koko lyseoajan hyvin ja pystyi vielä vuosien kuluttua käymään keskustelua saksaksi, ranskaksi ja latinaksi.

OPISKELUAIKA HELSINGISSÄ

Kun Kalle siirtyi Helsinkiin opiskelemaan syksyllä 1907, hän asui jälleen kotonaan koska isä Kaarlo oli saanut samana vuonna poliisikonstaapelin viran pääkaupungista. Yliopistossa Kalle ryhtyi opiskelemaan maantiedettä, eläintiedettä, kemiaa sekä geologiaa ja mineralogaa. Klassillisen lyseon pojat olivat aktiivisesti mukana Viipurilaisen osakunnan elämässä, ja niin Kallekin pääsi osalliseksi ylioppilaselämän iloista. Opiskelurahoja hän ansaitsi antamalla yksityistunteja mm. matematiikassa ja työskentelemällä Sörnäisten vankilassa.

Marraskuussa 1910 Kalle valittiin viipurilaisen osakunnan sihteeriksi, mitä tointa hän hoiti vielä lukuvuoden 1911–1912 aikanakin. Keväällä 1911 hän meni kihloihin Alma Vanamon kanssa, kesällä 1912 heidät vihittiin ja saman vuoden joulukuussa Kallelle syntyi poika, joka kasteessa sai nimen Kalle Jorma (myöh. musiikkimies ja sukututkija Jorma V.). Kalle valmistui filosofian kandidaatiksi ja maisteriksi syksyllä 1915.

Kalle toimi myös Klassillisen lyseon ja muiden Viipurin poikien kanssa aktiivisesti jääkäri liikkeen syntyvaiheissa ja sen sisäpiirissä, missä olivat myös Viipurin ajalta tutut Sihvon veljekset.

KALLE MUUSIKKONA

Lukion aikoihin (v. 1906) Kalle ilmeisesti teki ensimmäisen laulunsa nimeltään Vuokko. Tämän laulun hän teki menetettyään (annettuaan periksi) tyttöystävänsä parhaalle toverilleen.

Kalle oli lukioaikanaan kesätoissa mm. Mäntyharjulla tukkilaisten kanssa. Siellä hän kirjoitti muistiin monien laulujen sävelet ja harjoitteli niitä viulullaan, mutta sanat ”olivat niin rivoja” ettei hän niitä pannut paperille.

Kallehan oli jo kouluaikana soittanut viulua orkesterissa. Niinpä hän opiskeluaikanaan soit-

teli kesäisin Pöljällä viululla tanssimusiikkia ja opetteli paikallisten pelimannien kanssa soitellessaan myös heidän kappaleitaan. Hän oli lisäksi II viulun soittajana Viipurissa vuosikaudet pienessä tuttavapiiristä kootussa jousikvartetissa.

Toisena ylioppilasvuotenaan, syksyllä 1909 Kalle oli hyväksytty Ylioppilaskunnan Laulajiin, joka silloin lauloi Heikki Klemetin johdolla. Kalle lauloi kuorossa I tenoria. Myös myöhemmin Viipurissa Kalle lauloi varsinkin kun kaupungissa oli 1920- ja 30-luvuilla muotina kvartettilaulanta. Kalle oli tietysti innokkaana laulumiehenä mukana välillä lauluja kitaralla säestäen.

Sodan aikana rintamalla kierrellessään Kallella oli mukana huuliharppu, jolla hän säästi lauluhetkiä ja soitteli muutenkin.

Kalle sävelsi monia pienimuotoisia lauluja, joista ehkä tunnetuin on Iso-Iita vuodelta 1942. Lisäksi hän käänsi suomeksi saksalaisia ylioppilas- ja juomalauluja ja sävelsi ja sanoitti mm. Lappeenrannan 300-vuotisjuhliin 1949 laulun ”Oi Lappeenranta, sä helmi Saimaan”

KALLE SODASSA

Kun punakaarti otti vallan Helsingissä vuoden 1918 alussa, Kalle joutui (jääkäripuuhiensa vuoksi) A. I. Virtasen ja Jukka Alfthanin kanssa lähtemään pois Helsingistä Alfthanien kotiseudulle Savoan. He saivat tiedon, että Savitaipaleella oli vielä suojeluskunta järjestämättä ja niin kaverukset lähtivät sinne. Kalle halusi kuitenkin tositoimiin rintamalle ja joutui tulitaisteluihin joukkueenjohtajana toimiessaan. Mutta hän ei ollut sotilasainesta vaikka olikin hyvin isänmaallinen. Hän pelkäsi ja häntä inhotti se raakuus mitä sodassa tapahtui, kun kummallakin puolella teloitettiin vankeja. Niinpä kun tieto Helsingin vapautumisesta huhtikuun puolivälissä tuli, Kalle palasi takaisin Helsinkiin.

Toiseen sotaansa Kalle joutui, kun kouluopetus marraskuun lopussa 1939 loppui ja sodan uhka oli ”käsin kosketeltava”. Kalle tunsikin olonsa levottomaksi. Hän tunsikin olevansa liian vanha mies sodankäyntiin ase kädessä, mutta toisaalta liian nuori lähtemään kapsekki kädessä pakoon kun viipurilaisia käskettiin lähtemään pois nuorempien jaloista. Hän ei ollut osallistunut viiteentoista vuoteen suojeluskunnan harjoituk-

Korsukolportööri Rieska-Kalle isänmaan palveluksessa

siin – osittain sairauksien, osittain laiskuuden vuoksi – ja vapaussodassa saavutettu sotataito oli jo ruostunut. Kalle kuitenkin päätti yrittää. Pakkasi vanhat suojeluskunta-aikaiset kamppeet päälleen ja reppuun ja matkusti Imatralla esikuntaan, missä tiesi tuttuja upseereita olevan. Hän esitti, että eikö tarvittaisi rintamalle myös henkilöä, joka viihdyttäisi lepovuorossa olevia sotapoikia. Niin Kalle merkittiin vapaaehtoisena sotaväen rulliin. Luutnantti, jonka joukkoihin hänet komennettiin, olikin sitten Kallen entinen oppilas. Kalle huomasi kuitenkin pian, ettei hänen apuaan tarvittu rintaman taakse lepoon komennettujen miesten luona vaan etulinjassa, taistelevien luona. Niinpä hän esitti ajatuksensa esimiehelleen ja kävi myös jututtamassa vanhaa ystävänsä jääkäriajoilta, eversti Jussi Sihvoa, jonka mielipide oli, että ehdottomasti etulinjoille.

Kalle keräsi sitten tuttaviensa avustuksella

mukaansa tupakkaa, postikortteja, virsikirjoja ym muka-vaa, mitä arveli tarvitsevänsä jakaa pojille. Hän tunsikin itsensä kolportööriksi, joita oli lapsena nähnyt kylillä kiertelevän saarnaamassa ja hartauskirjoja myymässä. Hän ryhtyi toimeen taistelevien joukkojen keskuudessa evästyksenään vanha kansanneuvo ”kyllä reki varsaa neuvoo”. Näistä Talvisodan kokemuksista Kalle kirjoitti sitten heti sodan päätyttyä kirjan ”Korsusta korsuun Kannaksella”, joka painettiin 1941.

Kun sota jälleen jatkui, Kalle ilmoittautui palvelukseen ja sai virkavapaata koulusta, koska korsu-kolportöörin työ koettiin tärkeämmäksi kuin opetus. Ja niin Kalle kävi kolmannen sotansa. Sen aikana, syksyllä 1942, Kalle sitten sepitti ja sävelsi laulun Iso Iita. Hän oli istunut Viipurissa iltaa erään insinöörimajurin kanssa, joka ihmetteli, kun lauluissa kaikki sotapojan heilit ovat pieniä Liisoja jne. Hän ehdotti Kallelle, että teepä laulu myös niille, joilla on isokokoinen tyttöystävä. Niinpä marssilla Punaisenlähteentorin poikki takaisin kortteeripaikkaan syntyi jo laulun sävel ja sitten pöydän ääressä alkoi värssyjä ilmestyä paperille. Siitä syntyi eräs kuuluisimmista sota-ajan lauluista Iso Iita, joka julkaistiin heti pikimmiten Hakkapeliitta-lehdessä. A. Aimo levytti sen jo talvella 1943.

Pitkän sodan kestäessä Kalle ehti laulattaa ja rentouttaa sotilaita useilla rintamaosilla näin valaen heihin uskoa, uutta voimaa ja virkistystä. Hänellä oli useissa esikunnissa koulu- tai opiskelutovereita tai viipurilaisia tuttuja, joten siirtyminen joukko-osastosta toiseen kävi helposti päinsä. Samoin hänelle lahjoitettujen tavaroiden kuljetukset olivat siitä syystä juohevia.

KALLE OPETTAJANA

Kalle oli saanut biologisten aineiden opettajan paikan Viipurin Realikoulussa syksyllä 1918. Keväällä hän kuitenkin huomasi, että eräälle toiselle samantasoiselle opettajalle maksettiin korkeampaa palkkaa kuin hänelle. Kiivastuksissaan hän sanoutui irti ja menetti samalla myös sen kesän palkan. Perhe joutui myymään kotinsa – paitsi kirjoja. Kalle sai lopulta työtä kun Savitaipaleen suojeluskuntaan tarvittiin paikallispäällikköä. Vaimo asui pojan kanssa Viipurissa tuttavien luona ja myi kotinsa huonekaluja elannokseen

– talveksi he pääsivät Kallen Hanna-siskon luon Lappeelle. Lopulta Kalle sai viran lukuvuodeksi 1920–1921 Viipurin Realikoulun Maanviljelys- ja Kauppalyseossa ja sen jälkeen biologisten aineiden opettajan paikan lukuvuodeksi 1921–1922 Viipurin Suomalaisessa lyseossa. Sieltä Kalle siirtyi Viipurin uuden yhteiskoulun opettajaksi vuosiksi 1922–1929. Hän opetti myös kirjanpitoa 1923–25 Viipurin suomalaisessa tyttökoulussa.

Samanaikaisesti hän vielä opetti miekkailua ja valmensi mm. Viipurin Työväenteatterin näyttelijöitä Hamletin miekkailukohtauksiin. (Mainittakoon, että Kallen Oskari-veli oli miekkailun opettaja Helsingissä. Häneltä Kalle oli oppinsa saanut). Kalle toimi Viipurin suomalaisen tyttökoulun (myöh. tyttölyseon) luonnonhistorian ja maantiedon vanhempana lehtorina 1929–1945. Kun koulu sitten sodan jälkeen siirrettiin Raumalle, ei Kalle viihtynyt siellä. Onnekseen hän kuuli, että Lappeenrannan lyseossa vastaava opettaja halusi Raumalle ja niin he vaihtoivat virkoja päittäin. Kalle toimi sitten Lappeenrannan lyseossa vanhempana lehtorina 1945–1952 ja pääsi sieltä eläkkeelle.

Viipurin Tyttölyseossa hän opetti alaluokilla maantietoa, kasvioppia ja eläinoppia, keskiluokilla lisäksi kemiaa ja lukioluokilla biologiaa. Opetustyöhönsä Kalle suhtautui antaumuksella ja innostuksella valmistellen oppitunnit huolellisesti edeltä käsin. Hän myös seurasi alan tieteellistä kirjallisuutta ja pystyi lisäämään uusinta tietoa oppikirjojen tueksi.

Eräs tyttölyseon opettajatoveri muistelee Kallea seuraavasti:

Siihen aikaan oli käytäntönä, että rehtori laskee opettajien palkat. Hän pani palkan ruskeaan kirjekuoreen ja kirjoitti asianomistajan nimen päälle. Sitten hän antoi kuoren kyseiselle opettajalle, jonka oli heti siinä paikassa avattava kuori ja laskettava rahat. Oli lehtori Kalle Väänänen vuoro saada taas oma rahakuorensa. Hän aukaisi kuoren, ojensi tyhjän kuoren takaisin rehtorille uutta käyttöä varten ja alkoi laskea palkkaansa. Laski hetken ja sanoi sitten: ”Oikein on alkupää, totta kai se on oikein loppukin”, ja tunki rahat lompakkoonsa.

Tyttölyseon oppilaat muistelivat Kallen oppitunteja:

Kalle Väänänen oli oppilaille lyhyesti vain Kalle. Ulkoiselta olemukseltaan Kalle oli jonkin verran boheemi, ainakin 30-luvun Viipurin katukuvassa. Kasvoja koristi, jos nyt näin voidaan sanoa, suippo pukinparta. Päässään hänellä oli pehmeälierinen, khakinvärinen huopahattu ja yllään samanvärinen burberry-takki. Se reuhotti useimmiten auki. Kun Kalle mennä viuhoi kovalla kiireellä kotiinsa Punaisenlähteentorin poikki, kädessä heilui menon tahdissa sen ajan herrasmiehelle ehdottomasti kuuluva kävelykeppi.

Kallen tunnit olivat oikeita lepotunteja. Tietysti läksyt piti lukea, jos mieli menestyä, mutta hänen tunteillaan ei ”prässätty”, puhumattaakaan stressaamisesta. Paikkoja sai vaihtaa, mikäli pysyi suhteellisen hiljaa. Hiljaisuus ei kuitenkaan ollut ehdotonta kuten useimmilla muilla tunteilla. Tunnin alussa, kun Kalle oli kirjoittanut tarvittavat tiedot päiväkirjaan, pidettiin pieni keskustelutuokio ajankohtaisista asioista, nk. päivän puheenaihe, joka kesti 5–10 minuuttia riippuen keskustelijoiden innosta. Jokainen sai tuoda esille jonkin sanomalehdestä lukemansa jutunjuuren, josta aiheesta sitten keskusteltiin. Kalle itse saattoi heittää syötiksi jonkin ajan-kohtaisen tapahtuman. Aina aihe ei sytyttänyt. Muistan kuitenkin ruvenneeni lukemaan päivän Karjalan tarkempaan, vaikka en juuri ottanutkaan aktiivisesti osaa keskusteluun.

Ensimmäisellä ja toisella luokalla Kalle ker-toili meille sopivissa kohdin matkoistaan Euroopassa ja vähän Afrikassakin ottaen huomioon, että kuulijat olivat vielä osittain satuiässä. Niinpä tarinatkin olivat sadunomaisesti höystettyjä. Muistan vieläkin suurin piirtein tarinan neekeriprinsessasta, jonka kantapäähän oli mennyt naula. Kalle sattui paikalle ja otti naulan pois ja kaivoi liivintaskustaan laastarilapun, pani sen prinsessan haavaan päälle ja jalka parani nopeasti. Prinsessan isä olisi välttämättä tahtonut naittaa tyttärensä tälle ihmetohtorille, mutta Kalle oli kuulemma kiittänyt kohteliaasti kunniaa sanoen, että hänellä jo oli eukko kotona.

Maantiedon tunteilla Kalle taitavana ja tunteettuna laulumiehenä, entisenä YL:n laulajana,

Kalle Väänänen oli melkein 30 vuotta innostunut oppikoulunopettaja.

opetti meille läksynä olleen maan kansallislaulut ja muitakin siihen maahan liittyviä lauluja. Kalle kehotti meitä kuitenkin laulamaan hiljaisella äänellä, ettei rehtorimme kuulisi ja tulisi sanomaan, ettei opettaja saa opettaa lapsille, synnillisiä lauluja.

Kun syksyllä 1932, jojo-villitys valtasi Viipurin, koko luokka sai vapaasti "jojottaa" Kallen tunneilla, koska opettaja itsekin jojotti seisossaan kateederin vierellä. Aamurukouksissa Kalle laulaessaan toimi, tietten tai tietämättään, kanttorinamme. Hän oli laulumiehiä. Oli nautinto kuulla hänen lauluaan - hänhän lauloi kaikki virret ulkoa. Kerran saimme suomenkielen tunnilla huomautuksen opettajalta laiskasta laulamisestamme. "Ottakaa esimerkkiä lehtori Väänäsestä, vaikkei hän kuulu kirkkoonkaan"!

Kalle toimi koulujen evakkoaikana myös lehtorina Turussa ja Raumalla sekä komennettuna lehtoriksi Niinisalon sisäoppilaitokseen vuosina 1945-47. Tämä koulu perustettiin niille nuorille miehille, joilta oli koulunkäynti jäänyt sodan vuoksi kesken. Tästäkin ajasta Kalle kirjoitti siten kirjan.

KALLE KIRJAILIJANA

Kalle oli joutunut jo varhain rahoittamaan opin-tojaan kirjoittamalla. Aluksi hän ryhtyi kääntämään maantieteellisiä kirjoja ja tutkimuksia vuosina 1913-1916. Lisäksi hän kirjoitti laulunäytelmän "Klubimestarin rakkaus" 1913 ja erinäisiä pakinoita.

Viipurin klassillisen lyseon rehtori Frans Oinonen pyysi Kallelta runoa Viipurin savolaisten kalakukkojuhlaan vuonna 1923. Silloin syntyi "Savommua", joka heijastelee kesälomien aikana Savossa koettuja tunnelmia. Savonmurretta Kalle keräsi ja opetteli viettäessään kesälomiaan mm. Siilinjärven Pulasteella. Hän kulki ympäriinsä keräten sanontoja ja ilmaisia samoin kuin "herkullisia" ihmistyyppejä ja kohtauksia elävästä elämästä.

Kalle kirjoitti pääasiassa kolmenlaista kirjallisuutta

- Asiateoksia, kuten Luonnonkansojen häviäminen 1916, Savitaipaleen rintama Vapaussodassa 1918 (kuvaus Savitaipaleen taisteluista), Vainotien vartijat 1939 (Etelä-Karjalan maanpuolustushistoriaa)
- Proosaa kuten esimerkiksi Junkkarien joukko 1928 (omasta kouluajastaan), Poliisin poika 1938 (omasta lapsuudesta), Korsusta korsuun Kanaksella 1941 (Talvisodan muisteluksia) jne
- Runoja ja lauluja kuten esimerkiksi Sanarrieskat, Iso-Iita
- Lisäksi hän teki suomennoksia, pakinoita ja sanomalehtikannanottoja suuren joukon.

Proosan kirjoittajana Kalle Väänänen ei ole saavuttanut erityistä tunnustusta - toisaalta hänen tekemänsä asiateokset ovat erinomaisia. Niissä on runsaasti asiatietoa helposti luettavalla suomenkielellä kirjoitettuna. Proosaa hän kirjoitti sekä Savon murteella että kirjakiielellä. Hän kirjoitti myös luonnontieteellisiä ja maantieteellisiä kirja-arvosteluja sekä usein varsin kipakoitakin pakinoita yhteiskunnan tilanteesta lehtiin ja radioon. Mutta vaikka Kallen puhekieli oli Viipurin murre, hän ei sitä juuri käyttänyt kirjoittaessaan. Ainoa esimerkki on pakina "Mie muistelee Viipurii", joka julkaistiin kirjassa "Täss' on teille terveisiä".

Ensimmäisten sanarrieskojen syntytarina on

seuraava: Kesällä 1924 Kalle maatessaan issiaksen kourissa tuttavansa kesämökin vinttikamarissa käänsi suomeksi saksalaisia ylioppilaslauluja (joita sitten julkaistiinkin Viipurilaisen osakunnan laulukirjassa). Kalle myös kitarallaan näppäili sävelet niihin, ja jalkeille päästyään soitteli viululla sävellykset kuntoon. Tämä käännösrunojen teko innosti Kallea yrittämään suomalaista juomalaulua Savon murteella. Erilaisten kokeilujen jälkeen syntyi ”Talakoovirs”, siitä jatkui ”Talakoopolokka”, siitä pääsi hän saunan ylistykseen ja syntyi ”Saanassa”. Tuon parin, kolmen viikon makailun aikana syntyi kaikkiaan 18 murrerunoa, jotka sitten julkaistiin kokoelmana ”Savolaesta sanarrieskoo” syksyllä 1924.

Kalle Väänänen oli parhaimmillaan murrerunoissa. Hän pystyi hyvällä rytmi- ja riimitaidollaan vangitsemaan eläviä, konkreettisia tuokiokuvia. Kalle Väänäsen murrerunot pärähtivät 1920-luvun mahtipontisen, perinteisen loppusointurunouden keskelle tuomaan ”kansan ääntä”. Ensimmäisestä Sanarrieskakirjasta jouduttiin nopeasti ottamaan viisi painosta. Tämä aloitti varsinaisten murrerunojen esiin tulemisen suomalaiseen kirjallisuuteen.

Pertti Väänänen

LÄHDEKIRJALLISUUTTA:

Hurmalainen Aino: Viipurin suomalainen tyttökoulu 1881 – 1925, Viipurin tyttölyseo 1925 – 1931, (Liitteenä Viipurin suomalainen jatko-opisto – Viipurin naisopisto 1899 – 1925), Viipuri 1931.

Helsingin eteläisen suomalaisen seurakunnan rippikirjat 1908 – 1920, Helsingin seurakuntien keskusrekisterissä.

Veltheim Antti: Viipurin suomalainen tyttökoulu ja sen perinnekoulut 1881 – 2006, Vaajakoski 2007.

Viipurin kaupungin henkikirjat 1895, 1900 ja 1905 Kansallisarkistossa.

Väänänen Jorma: Viipurin Klassillinen Lyseo 1879–1940. Helsinki 1958.

Väänänen Jorma: Väänäs-Kallen Kronikka. Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteita 7. Helsinki 1985.

Väänänen Kalle: Korsusta korsuun kannaksella. Porvoo 1941.

Väänänen Pertti: Sänkimäen torpasta Helsingin poliisiksi. Väänästen Sukupuu 15, Tampere 2007.

”Väänästen vävy” Carl Henrik Ståhlberg

Carl Henrik Ståhlberg kuului kansallisen herätyksen ja suomenmielisyyden ensimmäiseen sukupolveen. Elämänsä aikana hän loi mittavan uran opettajana ja kirkkoherrana ja teki lisäksi vapaa-ajallaan paljon työtä suomen kielen ja kansan hyväksi. Väänäsiin Ståhlberg liittyy vaimonsa Anna Sofia (Sofie) Wenellin kautta, jonka isä, kirkkoherra Aron Wenell oli syntyjään Väänänen.

HYRYNSALMELTA TURUN AKATEMIAAN

Carl Henrik Ståhlberg syntyi vuonna 1799 Hyrynsalmella. Hänen isänsä oli Hyrynsalmen nimismies, joka kuoli Ståhlbergin ollessa vain 7-vuotias. Perhe joutui taloudellisesti ahtaalle, ja Ståhlbergin koulunkäynti oli vaarassa. Kuitenkin eräs sukulaismies vei 16-vuotiaan pojan Ouluun triviaalikouluun, jossa hän rahoitti kirjojaan ja opintojaan muun muassa marjoja keräämällä. Kaikesta päättäen Ståhlberg oli lahjakas opiskelija, sillä vuonna 1819 hän matkusti Turkuun suorittamaan ylioppilastutkintoa, joka tuohon aikaan oli myös akatemian sisäänpääsykoe. Lokakuussa hänet merkittiin ylioppilasmatrikeliin. Ajat Turussa olivat levottomat, ja ylioppilaat olivat jatkuissa kahnauksissa paitsi kisällien, myös venäläisen sotaväen kanssa. Tällaisesta tappelusta oli kyse myös lukuvuoden avajaisiltaan, jolloin joukko ylioppilaita kerääntyi torille ja heistä innokkaimmat kävivät venäläisen vartiosotilaan kimppuun. Seuranneessa kahnauksessa neljä nuorta miestä, Ståhlberg mukaan luettuna, pidätettiin. Michet kuitenkin vapautettiin samantien. Yliopiston johdolle tapaus oli hyvin kiusallinen, joskaan ei ainutlaatuinen. Tapahtuneesta

tehtiin selonteot aina senaatille ja sen kautta aina keisarille asti. Keisari piti vakuuttaa siitä, etteivät suomalaiset kapinoineet.

Ståhlbergin opiskelu sujui jatkossa huomattavasti rauhallisemmin ja menestyksekkäämmin. Yliopistossa hän tutustui mm. Elias Lönnrotiin, J. L. Runebergiin ja J. V. Snellmaniin sekä moneen muuhun, johon vaikutti sivistyneistön suomalaisen kansallisidentiteetin etsintä. Sivistyneistö oli Suomen siirryttyä Ruotsin alaisuudesta Venäjän vallan alle uudessa tilanteessa: he eivät enää olleet ruotsalaisia ja venäläisiksi he eivät taas tahtoneet. Suomen kieli ja kansalaisuus alkoi näyttää houkuttelevalta vaihtoehdolta.

Turun palo vuonna 1827 aiheutti väliaikaisen katkon Ståhlbergin opinnoissa, mutta jo seuraavana vuonna hän muiden tavoin jatkoi opintojaan uudessa yliopistokaupungissa, Helsingissä. Kuten Turku, myös Helsinki oli kallis paikka asua. Ståhlberg hankki lisätuloja yksityisopettajana ja yliopiston kirjaston amanuenssina. Samasta ongelmasta kärsi myös Ståhlbergin toveripiiri, joka kokoontui yhteen suomalaisuusasioista kiinnostuneen keskusteluseuran, Lautantaiseuran puitteissa. Tästä ystäväpiiristä nousi myös joukko, joka perusti Helsinkiin modernin lyseon, joka oli kuuluisa paitsi uudenaikaisuudesta myös opetuksen korkeasta tasosta. Ståhlberg toimi lyseossa opettajana ja myöhemmin myös sen rehtorina.

SUOMALAISUUSTYÖSSÄ LÖNNROTIN TOVERINA

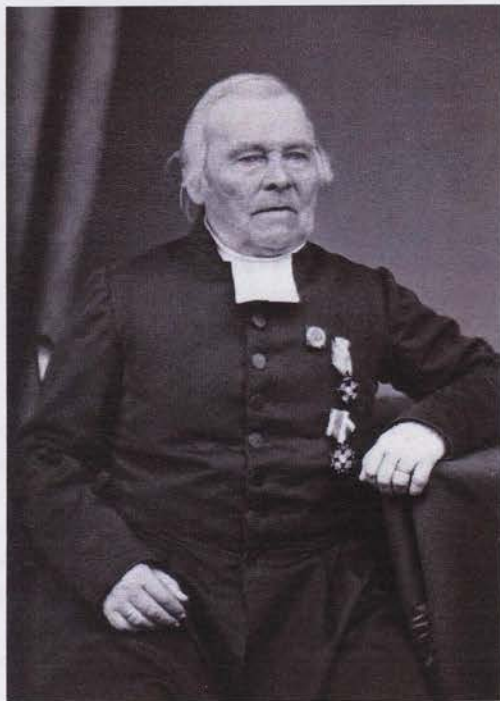
Kuten edellä mainittu, Ståhlbergin ystäväpiiri kiinnostui suomen kielestä ja kulttuurista jo

Turun aikana. 1830-luvulla kiinnostus saavutti syvemmän tason, kun vuonna 1831 perustettiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seura kehittämään suomen kieltä ja suomenkielistä kirjallisuutta. Seuran tavoitteena oli kehittää kieltä niin, että siitä voisi tulla myös sivistyneistön ja tieteen kieli. Ståhlberg kuului seuran perustajajäseniin, mutta hänen toimintansa seurassa oli ensimmäisinä vuosina vähäistä. Kun Ståhlberg valmistui maisteriksi 1832, hänen asemansa alkoi kohota. Toisaalta Lönnrotin kasvava arvostus 1830-luvun kuluessa paransi myös Ståhlbergin asemaa. Seuran viralliseksi kannaksi kielen kehittämisessä alkoi muodostua yhä useammin Lönnrotin mielipiteet. Kun samaan aikaan myös Lönnrotin ja Ståhlbergin keskinäinen yhteistyö syveni, koeheni Ståhlberginkin arvostus.

Lönnrot toimi Kajaanin piirilääkärinä kaukana Kainuussa ja Ståhlbergista tuli pikkuhiljaa hänen Helsingin asiamiehensä, oikolukijansa ja työtoverinsa. Lienee syytä huomauttaa, että noina vuosikymmeninä oikoluku oli paljon muutakin kuin kirjoitusvirheiden korjaamista; silloin luotiin suomen kirjakieltä. Koska Lönnrotin itä- ja länsimurteita yhdistämällä muovaama kieli oli saamassa määräävän aseman, ei Ståhlbergin merkitys kirjakielemme synnyn kannalta ole mitenkään merkityksetön. Lönnrot luotti usein Ståhlbergin kielikorvaan ja he kävivät kielestä, kieliopista ja sanoista pitkiä keskusteluja. Vuonna 1846 Ståhlberg esitti mielipiteitään Lönnrotin käännöksestä kirjeitse:

”Sen tähden esim. beundran on minusta käännetty väärin sanoilla ihmetelmä, kummitsema, joista sanoista edellinen näyttää tarkoittavan ihailun objektia, sitä joka on tehty ihailun kohteeksi; sitä vastoin saadaan verbeistä ihmettelen, kummaksin, kummastelen substantiivit ihmetteleminen, kummaksiminen, kummasteleminen, jotka jokainen suomalainen varmasti ymmärtää ja joita kukaan ei voi käsittää väärin.”

Lähin ystäväpiiri ajoi Ståhlbergia voimakkaasti yliopiston suomen kielen lehtoriksi 1830-luvun lopulla. Tätä tarkoitusta varten hänet myös valittiin seuran sihteeriksi, paikalle, jota edellinen lehtori Keckman oli pitänyt hallussaan. Sihteerin toimi oli seuran toiminnassa hyvin tärkeä. Kun esimies toimi pikemminkin arvonantoa

Carl Henrik Ståhlberg Suomen kahdeksanneksi suurimman paikkakunnan kirkkoherrana. Kuvasta kiitos Matti Hillbomille.

lisäävänä keulakuvana, oli sihteeriksi usein se, joka hoiti seuran johtotehtäviä käytännössä. Ståhlbergin suureksi pettymykseksi yliopiston konsistori nimitti kuitenkin lehtorin virkaan Ruotsista palanneen ja Suomessa paitsioon joutuneen Carl Axel Gottlundin. Ståhlberg päätti tämän jälkeen muuttaa pois kalliista Helsingistä ja siirtyi opettajaksi Viipurin kymnaasiin, jonka opettajiston keskuudessa vallitsi innokas suomenmielinen ilmapiiiri.

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURASSA VIIPURISSA

Viipurin sosiaalinen ja poliittinen tilanne poikkesi merkittäväällä tavalla Helsingistä. Vanhan Suomen alue oli liitetty takaisin Suomeen vasta pari vuosikymmentä aikaisemmin. Talonpoikien ja kansan asema oli paljon huonompi kuin muualla maassa. Viipuri oli kansainvälinen kaupunki, mutta esimerkiksi saksalainen kauppiaskunta oli kiinnostunut suomen kielestä ja suomalaisuudesta ja halukas samaistumaan Suomen kansaan. Kansainvälisessä kaupungissa suomi olikin ainoa

kieli, jota jokainen kansallisuudesta riippumatta osasi edes auttavasti. Tässä innostuneessa, mutta haastavassa ilmapiirissä perustettiin vuonna 1845 Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Viipurissa. Ståhlberg valittiin sen varaesimieheksi. Hän toimi seuran tosiasiallisena johtajana aina Viipurista poismuuttamiseensa, vuoteen 1857, saakka. Viipurin seura poikkesi koostumukseltaan ja myös tavoitteen asettamiseltaan merkittävästi Helsingin sisarseurastaan. Seuran toiminnassa oli alusta asti mukana myös akateemisen maailman ulkopuolisia, kansallisuusaatteesta kiinnostuneita puukhollareita ja talonpoikia. Heidän asemansa seurassa oli yhtäläinen kymnaasin ja hovioikeuden henkilökunnan kanssa. Tavoitteiltaan viipurilaiset keskittyivät kansan aseman parantamiseen. He halusivat tehdä nimenomaan kansalle sopivia suomenkielisiä kirjoja ja käyttää varoja kansan lukutaidon kohentamiseen.

Tavoite oli ymmärrettävä, sillä toisin kuin Helsingissä tai Turussa, Viipurissa sivistyneistö oli jo omaksunut suomen kielen. Viipurilaisten mielestä kieltä ei enää tarvinnut kehittää vaan se kelpasi niin tieteen, taiteen, arjen kuin vaikkapa seuran pöytäkirjojen kieleksi. Ståhlbergin asema seurassa oli tästä syystä ristiriitainen, sillä hän Helsingistä tulleen ja kielen kehitystyötä tehneenä ymmärsi myös toisenlaiset tavoitteet. Ståhlbergin rooliksi lankesikin toimia Helsingin ja Viipurin seurojen välittäjänä: hän puolusti kansan etua ajavaa linjaa Helsinkiin päin, ja toisaalta torjui Viipurin talonpoikien ja puukhollareiden jyrkimmät kannat. Ståhlberg joutui näkemään vaivaa esimerkiksi saadakseen seuralta avustuksia kansanperinnettä kerääville ylioppilaille ja puolusti suomen kielen eri murteita, kun seurassa monet pitivät edellä mainittua työtä rahanhukkana ja karjalan murretta ainoana säilyttämisen arvoisena murteena.

Ståhlberg toimi seuran varaesimiehenä aina vuoteen 1857 asti, jolloin hän muutti Pielavedelle. Vaikka hänen tittelinsä oli ”vain” varaesimies, oli seuran johto tiukasti hänen käsissään. Hänen kaudelleen mahtui nousuja ja laskuja. Koko 1850-luku oli seuralle ja Ståhlbergille hyvin vaikea yleisen poliittisen tilanteen seurauksena. Sensuuriasetus ja Krimin sota saivat suomalaisuusmiehet lamaannuksen valtaan ja toiminnan

käytännössä pysähdyksiin. Ståhlbergin kauden merkittävimmät saavutukset tehtiinkin alkuinnostuksessa 1840-luvulla. Suurimpana voidaan mainita Ståhlbergin kokoama Uusi Aapiskirja, jota myytiin vuosikymmenten saatossa kaikkiaan 450 000 kappaletta.

STÅHLBERG, VAIMO JA WENELLIT

Ståhlberg tapasi tulevan vaimonsa Sofien ensimmäistä kertaa vuonna 1838 ollessaan keräämässä Lönnrotin kanssa runoja Karjalassa. Tuolloin he yöpyivät kirkkoherra Aron Wenellin pappilassa. Muistitiedon mukaan Lönnrot oli iskenyt silmänsä Wenellin toiseen tyttäreeseen Maria Lovisaan, joka kuitenkin avioitui myöhemmin Ernst Hillbomin kanssa. Carl Henrikinkin avioituminen oli vielä vuonna 1838 kaukana, sillä hänen sen hetkinen taloudellinen tilanteensa ei sallinut perheen perustamista. Koska yliopiston ovetkin jäivät avautumatta, kohentui tilanne vasta Ståhlbergin muutettua Viipuriin. Vuonna 1842 hän kirjoittikin Lönnrotille:

”Sokeri pohjalla, hyvä. Mutta seuraavan saat tietää vain sillä edellytyksellä, että vuorokauden kuluessa siitä, kun olet päässyt osalliseksi siitä, menet Kuolan parhaaseen kapakkaan ja omalla kustannuksellasi juot ja Castrénille tarjoat lasillisen parasta fluidumia, joka Kuolassa on saatavana, ja tällä lasillisella juotte Ståhlbergin tytön maljan. Sen, että olette juoneet rumempien tyttöjen maljoja, tunnustanette varmasti heti kun kuulette, että tyttöni on nimeltään Sophie Wenell, mutta uskokaa pois, että paremman tytön maljaa ette ole juoneet.”

Pariskunta vihittiin Nurmeksen pappilassa 2.8.1842 ja he perustivat yhteisen kodin Viipuriin, jossa molemmat viihtyivät hyvin. Ensimmäinen lapsi, Jenny Sofia, syntyi yhdeksän kuukautta myöhemmin, mutta eli vain vähän yli vuoden vanhaksi. Kaiken kaikkiaan Ståhlbergeille syntyi 12 lasta, joista nuorin, Johan Richard, Pielavedellä vuonna 1865. Sofie oli puolisoaan huomattavasti nuorempi, mutta ainakin hänen miehensä kirjoittamista kirjeistä valottuu kuva varsin harmonisesta perhe-elämästä. Valitettavasti perheen suvun kanssa käymää kirjeenvaihtoa ei ole säilynyt, joten tiedot Ståhlbergien perhe-elämästä ovat varsin niukkoja. Ståhlbergit kuitenkin tun-

tuvat vierailleen säännöllisesti Nurmeksen pappilassa ja olleen läheisissä väleissä. Aron Wenellillä onkin ollut paljon yhteistä vävynsä kanssa. Miehillä oli keskenään vähemmän ikäeroa kuin Ståhlbergilla vaimoonsa. Myös Aron Wenell oli suomalaisuusasioista kiinnostunut ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran jäsen. Miksipä ei olisi ollutkaan, olihan hänen äidinkiensä suomi. Vuonna 1819 Wenell oli ollut käymässä Turussa ja kirjoittanut sieltä Carl Axel Gottlundille:

”Äskettäin ylioppilaat olivat Turussa vähän kahakoineet venäläisten sotamiesten kanssa, minkä johdosta keisari lähetti Rehbinderin Pietarista ja kenraalikuvernööriin Helsingistä asiaa tutkimaan. Mutta kuinka ollakaan, opiskelijat vapautettiin kokonaan, sen sijaan täällä olevan rykmentin päällikkö joutuneen vastuuseen siitä, että hän oli ilmoittanut mitättömän tappelun kapinaksi, jossa muka 5 sotamiestä olisi surmattu, kun todellisuudessa vain 2 sai vähän selkäänsä.” Wenell saattoi kertoa juuri siitä kahakasta, jossa Ståhlberg tuli pidätetyksi. Jos näin oli, hän ei varmasti aavistanut yhden ylioppilasta olevan tuleva vävynsä. Itse asiassa vuonna 1819 Wenell oli vielä naimaton mies.

Suomenmielisyyden lisäksi miehillä oli muutenkin paljon yhteistä. Molempien toimintaa kirkkoherrana leimaa hyvin käytännöllinen ja järkiperäinen uskonkäsitys. On mahdotonta sanoa, kuinka paljon Ståhlberg sai vaikutteita apeltaan, mutta jonkin verran vaikutusta varmasti on ollut.

Vuonna 1847 Wenell kuoli lääkärimatkallaan Lönnrotin kiikkustuoliin. Tapauksella oli paljon vaikutuksia Ståhlbergiin. Hän oli juuri suorittanut sekä pappis- että pastoraalitutkinnon, ja haki appiukonsa paikalle kirkkoherraksi. Hän kuitenkin suhtautui alun alkaen skeptisesti mahdollisuuksiinsa, koska virkaan oli pätevämpiä hakijoita, eikä Ståhlberg ollut seurustellut kansan parissa niin paljon, että olisi voinut luottaa heidän haluavan hänet kirkkoherraksi. Ståhlberg vetäytyikin kisasta suosiolla ja kielsi ankarasti sukulaisiaan puuttumasta asiaan. Wenellin kuoleman jälkeen Ståhlbergista tuli perheen päämies. Hänen lankonsa Otto Fredrik oli isänsä kuoleman aikaan 20-vuotias ja aloittanut yliopisto-opintonsa pari vuotta aiemmin. Otto

Fredrik tuotti sisarensa perheelle huolta. Vuonna 1852 Ståhlberg kirjoitti Lönnrotille:

”Olet luultavasti kuullut onnettomasta langostani Otto Wenellistä. Hän on nyt sen verran parempi, että olemme päättäneet ottaa hänet kanssamme kesälomalle.”

Lieko Wenelliä vaivannut viinan kirous vai mikä, mutta Ståhlberg joka tapauksessa kantoi hänestä huolta ja vastuuta yhdessä vaimonsa kanssa.

Vaikuttaakin siltä, että vaikka Ståhlberg toki ajan tavan mukaisesti oli perheen pää, osallistui myös rouva Ståhlberg päätöksen tekoon. Myös tytärtensä suhteen Ståhlberg oli varsin uuden-aikainen. Tyttäret kävivät koulua, Eva jopa Ateneumia. Tytöt toimivat opettajina Pielaveden pappilassa muutamana vuonna toimineessa tyttökoulussa ja Anni niin ikään pappilassa toimivassa kirjastossa kirjastonhoitajana. Tässäkin asiassa appiukon näkemyksellä lieenee ollut oma vaikutuksensa, sillä Aron Wenell oli itse kuljettanut aikoinaan omat tyttärensä kouluun Turkuun asti.

KIRKKOHERRANA NÄLKÄVUOSINA

1800-luvulla opettajan työtä pidettiin yleisesti raskaana. Tästä syystä monet opettajat siirtyivät iän karttuessa muihin, etupäässä kirkollisiin, tehtäviin. Opettajien siirtymistä edisti 1850-luvulle asti voimassa ollut säännös, jonka mukaan opettajantyöstä laskettiin opettajille kaksinkertaiset virkavuodet ansioksi. Tämä tarjosi merkittävän etulyöntiaseman virkoja haettaessa.

Ståhlberg oli ollut kiinnostunut appiukonsa kuollessa Nurmeksen kirkkoherran virasta. Silloin virkaan oli kuitenkin myös ansiokkaampia hakijoita ja Ståhlberg jäi 4. sijalle. Todennäköisesti hän ei kuitenkaan harmitellut asiaa kovinkaan paljoa, sillä Nurmekseen muuttaminen herätti myös monia epäilyjä, joista hän kirjoitti Lönnrotille. Ståhlberg oli tottunut Viipuriin, sen ilmapiiiriin ja samanhenkiseen seuraan. ”Syrjäseudulle” muuttaminen oli hänestä arveluttavaa jo lasten terveyden ja opetuksen kannalta. Lisäksi Ståhlbergia arvelutti sopivuutensa kirkkoherraksi: kirkkoherralla ei ollut loma-aikoja kuten opettajalla ja rehtorilla oli. Toisaalta Ståhlberg pelkäsi, että hänestä ei olisi maanviljelijäksi:

koostuihan merkittävä osa kirkkoherran palkasta pappilan tuloista.

Nämä samat epäilyksen aiheet Ståhlbergilla oli varmasti mielessään myös kymmenen vuotta myöhemmin, kun hänet valittiin Pielaveden kirkkoherraksi. Pielavesi oli samanlainen syrjäinen paikkakunta, joskin asukasluvultaan se oli vuonna 1865 Suomen kahdeksanneksi suurin. Pielavesi oli kuitenkin pinta-alaltaan hyvin laaja, joten varsinainen kirkonkylä Kirkkosaarella ei ollut juuri muita kyliä kummempi.

Ståhlberg aloitti työnsä kirkkoherrana aatteidensa mukaisesti. Pitäjänkokousten pöytäkirjojen kieli muuttui suomeksi, köyhäinhoitoa parannettiin ja lukutaitoa alettiin kohentaa voimallisesti. Ståhlberg palkkasi sunnuntaikouluhin aiempaa pätevämpiä opettajia, tehosti lukkarinkoulujen toimintaa ja kehotti talonpoikia tilaamaan suomenkielistä sanomalehteä lue tavaksi. Ståhlbergin aikana pitäjän lukutaito kohentuikin huomattavasti. Tätä saavutusta myös Ståhlberg itse piti yhtenä merkittävimmistään. Ståhlberg ei ollut Pielavedestä vastuussa helppona aikana. Käytännössä koko 1860-luvun maanviljelyä vaivasivat katovuodet. Tämän seurauksena köyhäinhoito oli ongelmissa ja seurakunta velkaantui, kun viljaa oli ostettava muualta. Tilanne pysyi kuitenkin kutakuinkin hallinnassa, mistä kertoo sekin, että vuosikymmenen alkupuolella väkiluku kasvoi voimakkaasti. Vuonna 1867 sää oli kuitenkin mitä eriskummallisin ja se muutti jo vuosia kiikkeränä pysyneen tilanteen nälänhädäksi.

Pielaveden korkeudella kyntötyöt päästiin aloittamaan vasta juhannuksen jälkeen. Tätä seurasivatkin helteet, jotka pitivät toiveita sadon valmistumisesta yllä. Heinäkuussa sää kuitenkin jälleen viileni ja elokuussa oli jo selvää, että syksyn pitäisi olla erityisen ja pitkä ja lauha, jotta vilja ehtisi kypsyä. Jo tässä vaiheessa Ståhlberg lienee ryhtynyt suunnittelemaan toimia mahdollisen kadon varalle. Kun sitten syyskuun 3. ja 4. päivän välisenä yönä halla palellutti suuren osan sadosta, oli Ståhlbergilla suunnitelma valmiina. Kirkossa kuulutettiin, että jokainen joka toisi pappilaan hyvin valmistettuja petäjäjauhoja, saisi tilalle saman verran ruisjauhoja. Jauhoja tuli niin paljon, että lopulta pappilasta voitiin

antaa vain puolet määrästä rukiina takaisin. Näillä kerätyillä petäjäjauhoilla sekä jäkälästä ja tähkistä tehdyillä leivillä ruokittiin paitsi kerjäläiset myös koko pappilan väki, kirkkoherra perheineen mukaan luettuna. Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että kirkkoherran palkasta merkittävä osa tuli pappilan sadosta. Ståhlberg siis jakoi pois omastaan. Nälkävuosina papiston keskuudessa esiintyi myös toisenlaista toimintaa, kun jotkut papit haistoivat helpon rahan ja myivät viljaa kalliilla.

Nälänhätä saikin liikkeelle valtavat kerjäläisjoukot. Ihmiset kulkivat kohti hätäaputyömaita ja lopulta vain vaelsivat sinne, mistä ruokaa arvelivat saavansa. Pielavettä lähimmät hätäaputyömaat olivat Ahkiolahdella ja Nerkoolla. Tieto Pielaveden pappilasta, jossa jaettiin ilmaiseksi viljaa, levisi nopeasti. Ironista onkin, että mitä enemmän Ståhlberg teki laupeudentyötä, sitä enemmän kurjuuden ja nälän määrä hänen ympärillään kasvoi. Pappilan väentupaan majoitettiin kerjäläisiä ja sairaita. Lääkäreitä tai edes apteekkia ei Pielavedellä tuolloin ollut, vaan lääkkeitä käyttöohjeineen tulivat kirkkoherralle postissa Kuopiosta piirilääkäri Frosterukselta. Kaiken lisäksi Ståhlberg perheineen toimi myös sairaanhoitajina ja asettui näin itsekin vaaraan. Olivathan nälkäisten keskuudessa liikkuneet kulkutaudit tarttuvia ja vaarallisia.

Taudit ja nälkä näyttivätkin satoa Pielavedellä. Kerrotaan, että kirkkoon menevä tie oli rannasta kirkon portille asti täynnä arkkuja tien molemmin puolin. Kaksi haudankaivajaa kaivoi hautoja arjet ja pyhät, joskus yötinkin, mutta haudat eivät tahtoneet riittää. Joskus sunnuntaisin jumalanpalvelukset pääsivät alkamaan vasta kolmelta iltapäivällä, koska ennen jumalanpalvelusta oli toimitettava hautaan siunaamiset.

On muistettava, ettei kirkkoherra Ståhlberg kaiken tämän keskellä suinkaan ollut enää nuori mies. Vuonna 1867 hän oli 68-vuotias, mikä tuohon aikaan oli varsin kunnioitettava ikä, lisäksi hän oli ollut aina terveydeltään heikko. Käytännön toimien lisäksi hänen oli hoidettava vielä paperi- ja raha-asioita, kun hän yritti järjestää lainoihin lykkäyksiä ja hankkia avustuksia oman kontaktiensa avulla. Ei siis ole ihme, että kun kriisi vuonna 1869 oli ohi, hän oli antanut Piela-

vedelle kaikkensa. Hän sinnitteli virassaan vielä pari vuotta, kunnes vuonna 1871 jäi virkavapaalle täysin palvelleena.

Carl Henrik Ståhlbergin elämäntyötä voi syystä kutsua mittavaksi ja monipuolisesti. Hän aloitti työnsä suomen kielen ja kansan hyväksi hyvin teoreettisesta kielen ja kieliopin pohdinnasta ja uusien sanojen keksimisestä. Hänen viimeiseksi palvelukseksi jäi nöyrä lähimmäisten ruokkiminen ja hoivaaminen, toisin sanottuna henkien pelastaminen.

Tämä artikkeli pohjautuu kirjoittamaani Näkyvä

työ – näkymätön tekijä –teokseen, joka julkaistiin Pielavedellä 1. marraskuuta 2008, Carl Henrik Ståhlbergin kuoleman 130-vuotispäivänä. Kirjan pohjana toimii samanniminen pro gradu-työ, joka hyväksyttiin Jyväskylän yliopistossa 2007. Väänästen Sukuseuran ry tuki opinnäytettäni stipendillä, mistä kiitokset seuralle.

Lisätietoja Carl Henrik Ståhlbergista ja kirjasta osoitteessa www.ainomariasavolainen.com/stahlberg

Lainaukset: Väänästen sukupuu 1945 no 2, Carl Henrik Ståhlbergin ja Elias Lönnrotin kirjeenvaihtoa 1831–1876.

Ananias Väänäsen sukuhaara Pielaveden Lampaanjärven kylästä, Peltomäen talosta.

Ananias Väänänen s. 12.8.1828 k. 8.3.1917

(Nimestä käytetty monenlaisia muotoja: Ananias, Ana, Ananias, Anania). Vihitty 6.12.1849 Hedda Penttisen kanssa.

Peltomäen tilasta on ostettu puolet 1865 ja loput 1871. Pielaveden kirkonkirjoissa kerrotaan vielä, että Ananias sai sakot laittomasta puun kaadosta ja viinankeitosta. Tämän kirjoittaja arvelee, että hän keitti viinaa myyntiin, ei itselleen.

VÄÄNÄLÄNRANNASTA PELTOMÄKEEN

Väänästen saapuminen Peltomäkeen on hämärän peitossa, mutta sukupolvelta toiselle siitä on kerrottu monia tarinoita. Yleisesti on kerrottu, että Peltomäen Väänäset olisivat lähteneet Väänälänrannasta Ananiaan ollessa sylilapsi. Kirkonkirjojen mukaan hän kuitenkin on syntynyt Pielavedellä, joten ehkä perimätiedossa on muutaman vuoden heitto. Vielä 1930 Silja Väänäsen taloon tullessa Peltomäellä on ollut lihasammio ja muita esineitä, joiden kerrottiin olleen Väänälänrannasta tuotuja.

Veljekset Aapeli (vas.) ja Reittu Ville Väänänen, Peltomäen setämies ja isäntä

Sanotaan myös, että Väänäset olisivat korttipelissä saaneet rahat Peltomäen ostoon. Tätä tarinaa kertoi rakennusmestari Eemil Ikäheimo, joka kertoi, että korttia olisi pelattu porukalla ja isoukki (Ananias) olisi voittanut pelit. Korttiporukka olisi päättänyt, että seuraavana iltana rahat voitettaisiin takaisin, mutta isoukki oli lähtenyt aamulla varhain ja ostanut niillä rahoilla Peltomäen. Tämä tarina voi olla kokonaan taruakin.

Ananiaan siskosta Liisasta (s. 1817) Silja Väänänen kertoi Aapeli Väänäsen sanoneen, että Liisa oli vuoteenomana 17 vuotta, ilmeisesti reuman vuoksi. Liisa oli saanut isättömän tytön, Johanneen 1852, joka on mennyt Lampaanjärvelle naimisiin Partasen kanssa. He saivat pojan, Rikon.

Ananias eli melkein 90-vuotiaaksi. Hänen sanottiin kuolleen äkkiä. Pojantytär Tiina Tanner (s. 1910) on kertonut, että Ananias haudattiin puku päällä ja villasukat jalassa. Hedda-vaimo oli tietävästi haudattu Kirkkosaaren vanhalle

hautausmaalle.

ANANIAAN JA HEDDAN PERHE

Ananiaalla ja Heddalle syntyi kaikkiaan yhdeksän lasta: Petter Johan (s. 30.8.1850), Erika (10.6.1852), Aapeli (s. 1.3.1855, k. 19.1.1939), Matti (10.1.1857), Wilhelmina (3.4.1860), Maria Sofia (11. 12.1862), Fredrik Wilhelm (Reittu Ville s. 23.4.1865), Hilda (17.1.1867) ja Antti (6.12.1870).

Aapeli lähti nuorena miehenä Etelä-Suomeen, tuhlasi siellä perintöosansa ja palasi Peltomäelle takaisin. Riihen rakennustyömaalla hän putosi ja satutti jalkansa. Tuskat olivat kovat, mutta siihen aikaan lääkäreille ei tietenkään ollut menty. Jalka oli jäänyt jäykäksi tai suoraksi ja Aapeli linkkasi sitä loppuelämänsä. Jos joku tarjosi Aapelille viinaa, hän tarjosi kämmenensä ja käski kaataa siihen. Viinan hän hankasi kourastaan päähänsä. Aapeli asui Peltomäellä kuolemaansa asti.

Matti kävi nuorena miehenä Amerikassa ja tuli takaisin. Matti erosi vaimostaan Pielavedellä ja eron jälkeen tavaroita oli tuotu salaa Peltomäelle.

Reittu Ville meni naimisiin Tiina Sohvi Mehrtosen (s. 26.2.1866, k. 12.2.1921) kanssa. Reittu Ville meni etsimään vaimoa taloon, jossa oli kolme tyttäretä. Hän katseli ensin toista siskoa, mutta tyttöjen isä sanoi, että ”ota tuo Tiina Sohvi, se on parempi työhminen” ja niin Tiina Sohvista tuli emäntä. Tiina Sohvin sanotaan kuolleen unitautiin. Silja Väänänen oli tätä käynyt katsomassa, mutta tämä oli vaan kääntänyt kylkeä ja jatkanut nukkumista.

REITTU VILLEN JA TIINA SOHVIN LAPSET

Tiina Sohville ja Reittu Villelle syntyi paljon lapsia: Ananias, lida, Anni, Fredrika, Ville, Heikki ja kaksoset Pekka ja Tiina. Lisäksi sisarusparvessa on ollut kaksi Mattia. Ensimmäinen Matti kuoli kun Tiina Sohvi oli neulomassa uunin päällä ja lapsi nukkui uunin vierellä. Lamppu on tippunut Matin päälle ja öljy on poltti lapsen kuoliaaksi.

Nuorempi Ananias (s. 1888) lähti nuorena miehenä Peltomäeltä, otti osuutensa talosta ja hävisi teille tietymättömillä. Ville-veli yritti etsiä häntä, mutta viimeiset jäljet päättyivät Lepävirralle. Myöhemmin (Silja Väänäsen ollessa

Peltomäellä emäntänä) oli Peltomäellä kulkenut isokokoinen Kukkonen-niminen kulkumies, joka oli kertonut tietävänsä, missä Ananias on, mutta ei ollut koskaan suostunut kertomaan, missä. Peltomäellä epäiltiin tästä syystä, että Ananias ja Kukkonen olisivat tapelleet ja että Ananias olisi ehkä kohdannut matkansa päin.

Iida oli hiljainen ja kova työhminen ja naimisissa Heino Kokkosen kanssa Tuovilanlahdessa. Heillä oli kolme tyttöä ja poika Heikki, josta tuli varatuomari.

Anilla oli kaksi miestä. Ensimmäinen oli Aleksander Ikäheimo (k.1919) Heinämäestä. Heillä oli yksi poika. Michensä kuoltua Anni meni naimisiin Piekkälään Paavo Pietikäisen kanssa. Heille syntyi ainakin pojat Erkki, Paavo, Pauli ja Vilho.

Fredrika (5.10.1891 - 27.6.1974) lähti vuonna 1913 salaa Amerikkaan Jaakko Räsänen kanssa. Lähtö oli dramaattinen, aittaan oli jäänyt lattialle vain hame. Isänsä olisi voinut estää lähdön, koska Fredrika oli alaikäinen, mutta Reittu Ville oli tuuminut, että "mänköön". Jaakko oli tuolloin jo 37-vuotias. He menivät Kuopiossa kihloihin ja laivaan Hangossa 30.4.1913. Lähtö Englannista Amerikkaan oli ollut 10.5.1913. Naimisiin pari meni Amerikassa. Jaakon kuoltua Fredrika meni naimisiin Jussi Jacksonin kanssa. Molemmat avioliitot olivat lapsettomia. Fredrika asui Kaliforniassa San Pedrossa ja laittoi paketteja Suomen sukulaisilleen erityisesti sota-aikaan. Paketissa oli yleensä pitkäjyväistä riisiä, kaakaoa, kahvia, froteepyyhkeitä, mekkokankaita jne. Joka joulukuusi tuli myös kortti. Fredrikan suomen kieli oli vähän vaikeasti luettavaa. Sodan jälkeen hän vierailikin Pielavedellä. 1950-60-luvulla Suomessa käydessään hän arvosteli voimakkaasti maanteitä, Suomen tiet olivat kuulemma vain kärriteitä. Se, että Peltomäen saunalla ei ollut sähköjä, ei haitannut, sillä hänellä oli omien sanojensa mukaan "yösilmät". 1960-luvulla hän oli Peltomäellä heinänteossa mukana. Tässä vaiheessa Jussi oli jo kuollut, joten Fredrika ehti olla pitkään leskenä. Viimeisiksi vuosikseen hän halusi tulla Suomeen ja saapui lokakuussa 1972. Hän oli tuolloin reumatismien runtelema, Amerikassa hän oli hoidattanut tautia kuumilla lähteillä. Fredrika asui Helsingissä, kuoli 1974 ja on

haudattu Pielaveden hautuumaalle.

Toinen Matti, (13.3.1901-13.5.1935) se, joka ei kuollut lapsena, oli naimisissa Iida Korhosen kanssa. Avioliitto oli lapseton. He asuivat Löytymässä. Matin elämä päättyi oman käden kautta.

Ville (16.10.1903 - 7.8.1952) eli Tuovilanlahdessa Kumpuharjun tilalla, jonka peltomäkeläiset olivat ostaneet. Vaimo oli Anna Puurunen ja heille oli kaksi tyttöä ja kaksi poikaa. Villen kuollessa häneltä jäi kesken kolmikerroksisen navetan rakentaminen. Sodan jäljiltä hänellä oli ruumiissa sirpaleita, jotka lähtivät liikkeelle ja siihen hän kuoli.

Heikki (s. 7.2.1907) vihittiin 1930 Silja Asikaisen kanssa. Heille syntyi kolme poikaa ja kaksi tyttöä. Vanhin, Johannes, kuoli kolmen kuukauden vanhana. Heikki ja Silja pitivät Peltomäen tilaa. Silja tuli nuorena tyttönä emännäksi miesten talouteen, sillä talossa oli vielä vanhaisäntä Reittu Ville ja tämän veli Aapeli. Silja olisi halunnut lähteä talouskouluun Peltosalmelle, mutta appikkonsa oli sanonut, että heille saa tulla koulu- ja käymättäkin, he kyllä neuvovat. Sellaisenkin neuvon Silja oli Reittu Villeltä saanut, että kulkumiehet pitää syöttää hyvin. Niin he eivät lähde yöllä omin luvin ruoan etsimiseen ja lähtevät aamulla hyvillä mielin jatkamaan matkaa. Heikki kärsi reumatismista, joka paheni sodassa. Sitä hän paranteli Heinolan reumaparantalossa 1960-luvulla.

Kun kaksoiset Tiina ja Pekka syntyivät 13.4.1910, Reittu Ville oli huutanut, että tuokaa pärevakkoo mihinkä pannaan. - Toiset kaksoiset sukuun syntyivät tämän kirjoittajan tyttarelle eli Anna-Helena Lipposelle 24.11.2005. Poikien nimiksi tuli Ilpo ja Aaro.

Tiina avioitui vanginvartija Onni Tannerin kanssa ja he saivat kolme tytärtä. Tiina oli puhelias ja ihana ihminen ja lyhyin tyttäristä. Pekka oli persoonallinen. Hänellä oli yksi onneton avioliitto eronneen lesken kanssa, joka hupuloi Pekalta rahat, kuten oli tehnyt aiemmin monelle muullekin miehelle.

PELTOMÄEN TYÖMIEHET

Peltomäen Väänäsillä on ollut monessa sukupolvessa hyviä työmiehiä. Työväki meni yleensä

talossa naimisiin. Kuuliaiset järjestettiin Peltomäellä ja ne isäntäväki lahjoitti. Naapurit kasvativat perunaa Peltomäellä, eivätkä omilla alavilla pelloillaan ja siitä hyvästä he kävivät tekemässä Peltomäellä töitä.

Peltomäkeen tultiin juhannuksen jälkeen heinätoihin myös, koska talvella oli otettu halvoja, heiniä ja rahaa heinätoita vastaan. Työväellä oli tietysti kiire jo omiin heinätoihin. Peltomäellä pidettiin yhteisiä perunannostotalkoita ja sen jälkeen järjestettiin tuvassa talkootanssit. Joku työmiehistä oli sanonut, että jos emätalo ei pärjää hyvin, eivät pärjää alaisetkaan. Silja Väänänen oli taas sanonut, että heidän työväkensä on ”varmempia aurinkoa”. Väänäsillä oli tapana kulkea mökeissä kylässä työmiestensä luona.

VÄÄNÄSET OVAT OLLEET EDISTYKSELLISIÄ

Peltomäelle oli tullut navettaan tuulivoimalla käyvät vesijohdot joskus 1900-luvun alkupuolella. Vesilähde oli maantien alapuolella, josta oli navettaan nousua monta metriä. Reittu Ville oli puhunut 1930-luvulla 100 lehmän navetan teosta. Ville rakensi 1950-luvulla tilalleen Kumpuharjulle kolmikerroksista navettaa, 1950-luvulla Peltomäelle tuli ensimmäinen lypsykone ja 1960-luvulla puimuri ja auto. Peltomäellä oli 30-luvulla 30 lehmää navetassa, 5 – 6 hevosta ja varsat, emakoita ja lampaita.

1900-luvun alussa on Peltomäellä ollut kievari. Ville Väänänen (Kumharju) on tehnyt vielä kievarikyytiä. Isäni Heikki ei ollut ehtinyt montakaan reissua heittää.

Peltomäen isännät ovat kulkeneet aina leipäkakku taskussa, toinen lääke on ollut ruokasooda. Heikkikin aina ihmetteli, miksi lehmät seurasivat häntä pellolla, taskussa ollut leipä kenties auttoi asiaa. Eläimet olivat muutenkin viisaita, hevoset osasivat kuulemma seisahtua silloin, kun

talon vellikellot kumisivat.

VÄÄNÄSTEN SUKUPIIRTEITÄ

Väänäset ovat puheliaita, hyvin toimeentulevia, kookkaita (pitkiä), enemmän vaaleita tai risti-verisiä. Tyypillisiä savolaisia talonpoikia, jotka pärjäsivät alaistensa kanssa hyvin. Tarkkuus tai nuukuus on pitäneet Väänäset varakkaina. Yhtään juoppoa ei suvussa ole tiedossa. Tyypillisiä Väänäsiä joka sukupolvessa vaivanneita tauteja ovat olleet mahakatarri ja reuma.

Kirjoittaja: Anna-Liisa Huuskonen o.s. Väänänen,

MARIA JA EEVA

Houkutus hoitotyöhön syntyi tarinoista

KUTSUMUSTAKIN VAHVEMPANA vaikuttimena ammatinvalinnassa äidilleni olivat tämän omalta äidiltään kuulemat kertomukset 1900-luvun alun sairaalaelämästä. Tarinoiden kertomisen taidollaan äitini siirsi houkutuksen hoitotyöhön vielä sisaren tyttärelleen.

Äitini vanhemmat olivat molemmat Reittiön Väänäsiä. Mummoni Maria kuului Viitasen sukuhaaraan ja isoisäni Jussi (Hans Johan) Hovin sukuhaaraan. Yhteinen esi-isä heille löytyy viiden sukupolven takaa: vuonna 1732 syntyneellä Lauri Laurinpoika Wäänäsellä (Lars Larsson Wänäin) oli kymmenen lasta, joista Hannu Wäänänen (Hans Wänäin synt. 03.03.1772) oli Jussin isoisän isä ja Paavo Wäänänen (Påhl Wänäin synt. 16.5.1769) oli Marian isoisän isoisä.

MARIA HELSINKIIN JA TAKAISIN NILSIÄÄN

Maria oli vanhempiansa, torppari Lauri Väänäsen ja vaimonsa Eeva Reetta Väänäsen (o.s. Myöhänen) esikoinen. Perheeseen syntyi 1882–1901 yhdeksän lasta. Äitini kertoman mukaan Marian isä ”Lassi” kehotti tytärtään lähtemään pois kotoa ja ansaitsemaan elantonsa ”piikomalla”. Vuonna 1900, kuukautta ennen joulua, marraskuun 26. päivänä, kahdeksantoistavuotias Maria muutti Helsinkiin. Lassi-isä saatteli esikoisensa Nilsistä Kuopioon asti ja antoi tälle upouuden virsikirjan muistoksi kodista ja vanhemmista.

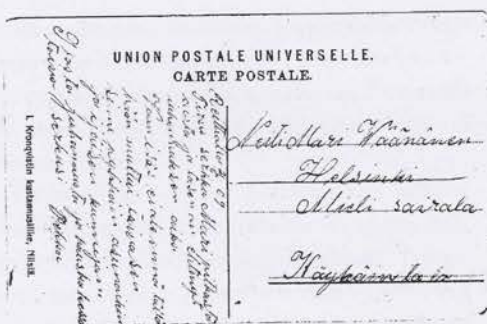
Maria sai työpaikan Helsingin Lauttasaaresta karjapiikana. 1900-luvun alussa Lauttasaaren kartanon omisti Wavulinin kauppiassuku. Kartanon omistajien lisäksi Lauttasaareassa asui tuoloin muutamia kymmeniä kartanon palveluksessa olevia ihmisiä ja kalastajia. Jo vuoden päästä Maria sai paikan Helsingin Diakonissalaitokselta

Maria Väänänen vuonna 1908. Hän toimi Kivelän mielisairaалassa hoitajana vuosina 1906–1911.

keittäjänä. Keittiön töitä enemmän Maria tunsi vetoa sairaala- ja hoitotyötä kohtaan. Marian seuraava työpaikka olikin yksityinen vanhainkoti, jonka nimeä tai tarkempaa sijaintia Helsingissä en tiedä. Vanhainkodissa Maria työskenteli hoitajana kolmen vuoden ajan.

Maria oppi hoitajantöiden käytännössä, mikä käsitykseni mukaan oli 1900-luvun alun Suomessa tavallista. Maria ei kehotuksista huolimatta halunnut kouluttautua diakonissaksi,

Pekka-serkun Marialle juhannuksena 1909 lähettämä postikortti, joka sisälsi suruviestin.

jotka toimivat mm. sairaanhoitajina. Maria ehti vielä työskennellä Helsingin kaupungin Kivelän mielisairaalassa hoitajana kuuden vuoden ajan ennen kuin hän meni naimisiin Jussi Wäänäsen kanssa vuonna 1911 ja muutti takaisin Nilsiin.

Marian tuleva aviomies Jussi sekä tämän veljistä Rikhard, Salomon ja Matti kävivät verrattain usein Helsingissä, koska he Mari-mummon mukaan olivat joko menomatkalla tai tulossa Amerikasta. Veljien tiedetään tehneet useampia Amerikan matkoja. Äitini kertoman mukaan Mariaan oli tehnyt erityisen lähtemättömän vaikutuksen, kun Salomon oli Helsingissä käydessään vienyt Marian Kansallisteatteriin katsomaan Elinan Surma –näytelmää, jonka nimiosassa Ida Aalbergin tiedetään noina aikoina esiintyneen.

Tiedon isänsä Laurin kuolemasta Maria sai 21.6.1909 päivätyllä postikortilla, jonka allekirjoittaja on ”serkkusi Pekka”. Olisi kiinnostavaa tietää, oliko tämä Pekka-serkku Marian isän vai äidin (Eeva Myöhänen synt 1859) puolelta. Postikortti on osoitettu Neiti Mari Wäänäselä ja osoitteena on Helsinki, Mieli Sairaala, Köyhäin talo. Kortin kuvapuolella on Nilsin uusi kirkko, joka oli vihitty käyttöön 1906. Marian isä oli 17.6. 1909 kuollut tapaturmaisesti metsätoissa 52-vuotiaana.

Maria oli 29-vuotias mennessään naimisiin Jussi Wäänäsen kanssa. Siihen mennessä hän oli hankkinut ammatin ja luonut itselleen uran, kuten nykyisin sanottaisiin. Hän luopui ansiotyöstään ja palasi Nilsin Reittiolle maanviljelijän vaimoksi. Nuoripari asettui asumaan Hoville, Jussin kotitaloon. Esikoisen, äitini Eevan synnyttyä (1.8.1912) perhe muutti Salmisen taloon,

jonka Jussin veli Rikhard oli alun perin rakentanut itselleen. Myöhemmin talo jaettiin kahden perheen taloksi, jonka toiseen päähän asettui asumaan Jussin veli Matti perheineen. Talo tuhoutui tulipalossa vuonna 1951.

Marian esimerkki työuran luoneesta nuoresta naisesta vaikutti varmasti rohkaisevasti hänen sisariinsa Annaan, Iidaan, Helenaan ja Elinaan, jotka isä-Laurin kuoltua lähtivät kukin vuorolleen ja toistaan auttaen hankkimaan elantoaan kaupungissa. Marian sisaret olivat taitavia ompelijoita.

MYÖS EEVA-TYTÄR HOITAJAKSI

Myös Marian esikoistytär, äitini Eeva, tähtäsi jo pienestä pitäen maailmalle. Hän oli lapsena kuunnellut sekä isänsä Jussin kertomuksia Amerikasta että äitinsä kertomuksia vuosisadan alun Helsingistä, missä tämä oli hoitanut sekä vanhuspotilaita vanhainkodissa että mielisairaita sairaalan suljetuilla osastoilla. Eevan vanhemmat eivät arvanneet antaneensa tyttärelleen perinnöksi kaukokaipuun maailmalle ja halun opiskella. Äitini kertoi jo varhain ajatelleensa, että hänen tulevaisuutensa ei ole maaseudulla, vaan hän haaveili suuresta maailmasta, jopa Amerikasta sekä omasta ammatista – tietysti sairaalassa.

Kuten äitinsä Eeva Reetta, myös Maria jäi leskeksi aviomiehen kuoltua rekeen 50-vuotiaana. Maria harkitsi tuolloin vielä paluuta kaupunkiin ja sairaalatyöhön. Mutta vuorotyön hoitaminen viiden pienen tyttären yksinhuoltajana – varsinkin 1920-luvun työaikakäytännöllä – oli mahdotonta ja Mari jäi perheineen Salmiselle viljelemään maata palvelusväen turvin. Eevan lähtöaikoita hän yritti hillitä ja jopa estää, mutta turhaan. Äitini ensimmäisen työpaikkamahdollisuuden helsinkiläisessä apteekissa Maria-mummo ehti torjua hävittämällä vastauskirjeen, jossa salaa työpaikkaa hakenut Eeva olisi saanut myöntävän vastauksen. Periksiantamaton äitini lähti 18-vuotiaana, kuten äitinsä, tätiensä luokse Helsinkiin. Aluksi hän hiukan vastahakoisesti avusti tätejään ompelutyössä.

Eevan tie kohti hoitajan ammattia muistuttaa Marian polkuja kolmekymmentä vuotta aiemmin. Vuoden päästä siitä, kun äitini oli tullut Helsinkiin, hän pääsi Lapinlahden sairaalaan

Mielisairaanhoitaja Eeva Väänänen työpaikallaan Nikkilän sairaalassa vuonna 1947. Hän oli Väänästen Sukuseuran jäsen, nimi, ammatti ja paikkakunta löytyvät jäsenluettelosta, joka julkaistiin ensimmäisessä Väänästen sukupuu-lehdessä 1945.

keittiöpalvelijattareksi. Sieltä hän siirtyi vuodeksi Kammion hermo- ja mielisairaalaan oppilaaksi, koska mielisairaanhoidajakurssille aikovilta edellytettiin työharjoittelua. Kammio oli 1890-luvulla perustettu yksityissairaala, joka sijaitsi Helsingissä osoitteessa Töölönkatu 33. Pelottavalta kuulostavan nimensä sairaala oli saanut aiemmin samalla tontilla sijainneen Kammio-huvilan mukaan. Sairaalassa oli hoidettavana monia aikansa tunnettuja henkilöitä ja taiteilijoita. Äitini muisteli vielä vanhanakin Kammion hienostuneita potilaita. Sairaalan rakennukset purettiin vuonna 1962 Töölön sairaalan tapaturma-aseman tieltä.

Äitini jatkoi harjoitteluaan Veikkolan hermo-parantolassa ja 1.10.1934 hän aloitti mielisairaanhoidajakurssin Lapinlahden sairaalassa Helsingissä. Valmistuttuaan mielisairaanhoidajaksi Eeva palasi Veikkolan parantolaan hoitajaksi kahdeksi vuodeksi. Äitini muisteli ihaillen Veikkolan parantolan ihmisarvoisia hoitomenetelmiä. Vielä eläkkeellä ollessaan hän harmitteli, että esim. työssään uupuneille ihmisille ei ole tarjolla Veikkolan parantolan kaltaisia lepopaikkoja. Hoitajanuransa alkua ajoilta hänelle oli jäänyt mieleen, että monet opettajat kävivät lepuuttamassa hermojaan kesäisin Veikkolan parantolassa. Äitini ei pitänyt burn-out'ia erityisen uutena ilmiönä.

Äitinsä Marian jalanjäljillä osittain kulkenut Eeva oli 25-vuotiaana hoitajana vuonna 1937 töissä Kivelän mielisairaalassa. Äitini työtodistuksista päätellen vaihtuvat työpaikat ja lyhyehköet työsuhteet kertonevat, että ns. pörkkätyöt olivat ajan ilmiö myös 30-luvulla. Äitini siirryttyä Kivelästä Nikkilän sairaalaan vuosiksi 1938–49 löydän hänen työtodistuksestaan ensimmäisen kerran maininnan ”vakituinen” hoitajatar.

Sota-aika pyyhkäisi pois äitini pyrkimykset

jatkaa opiskelua sairaanhoidajaksi. Jatko-opinnoille suunnittelemansa vuodet äitini hoiti potilaita Nikkilässä ja oli vapaa-aikoinaan Lottana Tuusulan, Keravan ja Järvenpään seuduilla.

Jo lapsena maalaistalon raskaisiin töihin tottuneena äitini oli työteliäs ja piti työlle omistautumista yhtenä elämän arvoistaan. Äitini meni naimisiin isäni kanssa 37-vuotiaana vuonna 1950 ja siirtyi töihin Helsinkiin Koskelan sairaalaan. Hän oli töissä sairaalan psykiatrisella osastolla vuoteen 1970 asti. Käydessäni lapsena äitini työpaikalla muistan, että hänen työskentelyään leimasi kunnioittava ja ihmisarvoinen suhtautuminen kaikkia potilaita kohtaan olivatpa nämä kuinka dementoituneita tai kroonistuneita tahansa. Äitini vei meidät tervehtimään, laulamaan ja soittamaan vuodepotilaille, jotka eivät olleet vuosiin enää liikkuneet tai pystyneet puhumaan. Äitini oli vakuuttunut, että lasten vierailu toi iloa heidänkin elämäänsä.

Äitini jäätyä eläkkeelle häntä pyydettiin vielä töihin Kaivopuiston Sairas- ja Vanhainkotiin, missä hän toimi osa-aikaisena sekä yöhoitajana aina vuoteen 1974 asti, jolloin hän täytti 62 vuotta.

Nuorena hoitajana äitini houkutteli myös sisariaan töihin sairaala-alalle. Äitini sisarista Liisa kävikin mielisairaanhoidajakurssin ja oli muutamia vuosia töissä Kivelän sairaalassa. Liisa jätti hoitoalan avioiduttuaan, mutta hänen tyttärensä Seija opiskeli lastenhoitajaksi ja toimi ennen eläkkeelle jäämistään sekä hoitajana, että lastenhoidon käytännön työn ohjaajana. En tiedä, toivoiko Eeva kahdesta tyttärestään sairaanhoidajia. Minkäänlaista pettymystä hän ei koskaan osoittanut meidän valittuamme täysin toiset alat. Mutta kun äitini nuorimman sisaren Elle-

nin nuorin tytär, serkkuni Aino Väisänen kirjoitti Helsingin terveydenhuolto-oppilaitoksessa vuonna 1992 opinnäytetyönsä johdannossa, että äitini kertomukset sairaalaelämästä vaikuttivat osaltaan hänen ammatinvalintaansa, äitini iloitsi ammatin periytymisestä kolmanteen polveen.

Kirjoittaja: Eeva-Riitta Piispanen, o.s. Hytönen, synt. 1955

Kirjoittajan äiti Eeva Hytönen, o.s. Väänänen,

1.8.1912 – 27.4.2005

Kirjoittajan äidin äiti Maria Väänänen, o.s. Väänänen

30.3.1882 – 9.12.1961

Kirjoittajan äidin isä Hans Johan Väänänen

6.3.1877 – 10.3.1927

Katsauspuheenvuoro sukukokouksessa:

Rantasalmi varhainen Väänäs-keskittymä ja lähtöseutu

MIKKELIN ELI PELLOSNIEMEN Pitkälähti lienee vanhimpia Väänäs-sukuisten asuinpaikkoja nykyisen Suomen alueella. Vanhimmissa veroluettelosta vuodelta 1541 heitä tavataan kaksi, Olli ja Paavo Väänänen. Vuonna 1546 mainitaan myös Pekka Väänänen. Heidän jälkeläiset ovat asuttaneet seutua nykypäiviin saakka.

Väänästen sukuhistoria-projektin aikana on kuitenkin selvinnyt, että Rantasalmi oli jo 1500-luvun kahden ensimmäisen kolmanneksen aikana varsinainen Väänäs-sukuisten keskittymä, mm. Vänen, Venein, Venäin -nimillä kirjattuina. Tuusmäeltä vuonna 1541 verolle pannulta Heikki Väänäselä on tiedossa kolme poikaa: Tuomas, Jussi ja Heikki. Heidän jälkeläisiään jäi myös asuttamaan pitäjää, ainakin Tuusmäen ja Parkumäen alueille, mutta joitakin muutti Kuopion tienoilta. Näyttääkin siltä, että lähes kaikki Pohjois-Savo ja Pohjois-Pohjanmaata asuttaneet Väänäset olivat lähtöisin Rantasalmelta, mutta eri sukuhaaroina.

Joissakin tapauksissa asutuksen juuria voidaan etsiskellä jopa Pitkälähdeltä saakka. On jopa todennäköistä, että sieltä 1541 verolle pantu Paavo Väänänen muutti välittömästi tämän kirjauksen jälkeen Rantasalmen erämaihin. Ainakin kaksi hänen poikaa muutti noin 1580 Kuopion tienoilta ja heistä Antti mainitaan Jännevirralta ja Kehvolta 1584 lähtien ja Paavo Vehmasmäeltä 1607.

Näiden miesten jälkeläiset asuttivat Kuopion

kaupungin eteläpuolisia alueita sekä Maaningan Väänälän kylää. Myöhemmin tämä asutus levittäytyi vielä pohjoiseen Pielaveden, Lapinlahden, Iisalmen, Vieremän ja Sukevan alueille, sekä Pohjanmaalla Piippolan, Lumijoen, Kempeleen pitäjisiin sekä Oulun ja Tornion kaupunkeihin. Idässä näiden miesten jälkeläiset asuttivat ainakin Nilsin Reittötä ja Riistavettä.

Tavinsalmen Kehvolaan 1546 ilmestynyt Antti asui ennen muuttoaan Rantasalmen Keriharjulla ja Jorma Väänäsen mukaan oli Jussin poika. Sukua asui Kehvolla useissa taloissa, mutta ei kuitenkaan Puiroonlahdessa.

Kehvolle, Nuutti Kallisen vävyksi 1660-luvulla tulleen Mikko Matinpajan juuret olivat myös Rantasalmella, mutta sukuhaaran vanhin mainittu esi-isä Olli Väänänen viittaa nimenä jo Pitkälähdelle. Kehvon Puiroonlahden talosta muutti miehiä useille asuinpaikoille Maaningan, Siilinjärven ja Nilsin alueille.

Pohjois-Pohjanmaan Ylikiiimingistä 1565 verolle pantu Heikki Antinpoika Väänänen oli myös lähtöisin Rantasalmen Keriharjulta. Hänen jälkeläisiään on Pohjanmaalla jäljitetty ainakin 17 pitäjään.

Rantasalmen eteläosasta, jopa Juvan raja-mailta tavattu Lauri Heikinpoika Väänänen näyttää muuttaneen ensin Kuopion Jännevirralle 1549 ja siitä Muhoksen Laitasaareen 1551 ja edelleen Pudasjärvelle 1573, jossa lienee tapettu 1579.

Assar Väänänen

Mummoni ja Suomi 90 vuotta

MUMMONI ALLI KYNÄKOSKI sanoo aina, kuinka hänellä on niin hyvä muisti, että hän muistaa jo ennen syntymäänsäkin tapahtuneet asiat. Hän syntyi viisilapsiseen perheeseen omassa kamarissa kättilön avustuksella tammikuussa 1917. Silloin ei ollut televisiota eikä tietokonetta, joten ihmiset puhuivat paljon. Me nuoret emme osaa edes kuvitella, millaista elämä oli 90 vuotta sitten Suomen itsenäistyessä. Mummoni oli elänyt ilon ja kauhun hetkiä Venäjän vallan ajasta nykypäivään.

Näin kertoo Riikka Pekkarinen, joka viime vuonna Suomen itsenäisyyden juhlavuoden kunniaksi ensin haastatteli mummoaan Alli Kynäkoskea os. Väänästä ja lisäksi isotätiään Martta Väänästä, sitten laati artikkelin Mummoni ja Suomi 90 vuotta. Kirjoituksessa kuvineen oli taitavasti rinnastettu sisarususten sekä 90-vuotiaan valtiomme vaiheita. Siitä tuli työnäyte lukion mediadiplomia varten ja kirjoitus julkaistiin paikallislehdessä Matti ja Liisa sekä Kallaveden lukion Oras-lehdessä.

Väänästen sukupuu julkaisee kirjoituksen yleisen historian osalta lyhennettynä, onhan juhlavuosikin jo historiaa. – Onnittelut viime kevään ylioppilaalle ja beti opiskelemaan päässeelle Riikalle!

VASTA SAVUSAUNASSA JA VIITSA UUNINPANKOLLA

Allin perheen maatilalla Rosinmäellä Varpaisjärven Jumisen kylässä oli peräti 20 lehmää ja hevosia, lampaita, sikoja, kanoja sekä lemmikkieläimiä. Hirsitalossa oli iso tupa, neljä kammaria, porstua, eteinen ja ruokahuone, jonne vesi haettiin kaivosta. Kylpyhuonetta ei ollut, vain ulko-huussi ja savusauna. Pihapiirissä oli myös vaate-, ruoka- ja vilja-aittoja, riihi, paja sekä liiteri.

Alli Kynäkoski os Väänänen lapsenlapsensa lakkiaispäivänä. Onnellinen isoäiti voi olla ylpeä siitä, mitä on tehnyt isänmaan ja oman perheensä puolesta.

Perheen äidin, tyttöjen ja palvelijoiden päivät koostuivat lehmien lypsystä kahdesti päivässä, käsitoista ja muista talon töistä. Kerma erotettiin maidosta separaattorilla ja kuljetettiin meijeriin. Miehet puolestaan huolehtivat ulkohommista ja eläinten ruokinnasta. Kaikki vaatteet tehtiin

omien lampaiden villalangasta ja kengät teetettiin teurastettujen eläinten nahoista suutarilla. Vaikka 1910-luvulla ompelukone oli harvinaisen, perhetuttu toi sellaisen tuliaisena Viipurista helpottamaan arkea.

Pyhäpäivät olivat lepopäiviä, sillä uskonto heijastui körttiperheen elämään vahvasti. Allin mukaan heillä ei ryyppäty eikä rellestetty, senkään jälkeen kun kieltolaki kumottiin vuonna 1932. Perheen äiti piti pyhäkoulua ja kirkossa käytiin usein, sekä rukoiltiin paljon.

Allin isä ei vielä päässyt kouluun, mutta hänen sisaruksensa opettivat hänet lukemaan. Isä opetti taidon lapsilleen jo ennen näiden kouluun menoa. Martta Väänänen muistaa elävästi, että opettelu ei ollut aina helppoa ja isä antoi vitsaakin kahdesti, kun lukeminen ei kiinnostanut. Kouluun Alli pääsi 7-vuotiaana, kun oppivelvollisuuslaki oli astunut voimaan 1921. Tosin laki ei täysin toteutunut maaseudulla, sillä koulut olivat usein täynnä. Kouluja ei myöskään aina ollut lähellä, joten Allikin joutui kansakouluaikoina opettajan luo korttieriin vuonna 1927. Tämän jälkeen hän meni Portaanpään kristilliseen kansanopistoon. Puolen vuoden koulutus kansanopistossa maksoi silloin 3000 markkaa ja kansakoulu oli ilmaista.

DAVID VASTAAN GOLJAT

Kesken mummini parhaita nuoruusvuosia sytyi toinen maailmansota. Hän muistaa olleensa Iisalmessa ostamassa ensimmäisiä pitkiä housujaan 30.11.1939, kun kuuli kaupassa, että talvisota oli alkanut.

Talosta taloon levisi tieto sodasta. Ruotsista tulleita vapaaehtoisia lukuun ottamatta muu maailma ei juuri puuttunut sotaan. Kaikki taisteluun kykenevät miehet tarvittiin rintamalle, jolloin naisten työmäärä varsinkin maalla lisääntyi. Naiset osallistuivat myös vuonna 1921 perustetun Lotta Svärd -järjestön toimintaan. Alli toimi sisarensa kanssa vuoroviikoin ilmavalvonnassa läheisen Huttulan aitan katolla. Tehtävänä oli ilmoittaa venäläisistä koneista. Varpaisjärvellä ei kuitenkaan käyty taisteluja.

Talvisodan aikana Rosinmäellä oli 11 viipurilaista evakossa. Jatkosodan tilalle otettiin venäläinen sotavanki töihin. Ahkera ja mukava

Sisarussarja ennen Toimin kaatumista. Henkilöt vasemmalta oikealle Väinö, Martta, Toimi, Alli ja Heikki Väänänen.

mies piti Suomesta ja opetteli kieltäkin aapisesta. Sodan loputtua hänen oli pakko palata takaisin Neuvostoliittoon, vaikka pelkäsi kuolevansa sotarikolliseksi tuomittuna. Miehestä ei kuultu sen koommin.

PETTULEIPÄÄ JA PATRUUNOITA

Suomi oli paremmin varustautunut jatkosotaan ja alkoi tehdä yhteistyötä Saksan kanssa. Isoäitini mielestä itsenäisyys säilyi osaksi sen takia, että kovat pakkaset nujersivat venäläisiä ja suomalaisilla oli vahva sodanhenki. Sodan syttyessä 25.6.1941 oli ajatuksena voittaa takaisin menetettyt alueet.

Sotavuodet koettelivat perhettä, kun veli kaatui rintamalla heinäkuussa 1941. Suomalaiset olivat yrittäneet ampua vihollista, mutta ammus putosikin omaan leiriin. Allin ja Martan isä kuoli vuonna 1943, jolloin he pääsivät ilmavalvonnasta kotiin, vaikka sotaa oli vielä vuosi jäljellä. Vahva usko auttoi kestämaan sodan ja menetykset. ”Jumala se on joka auttaa, Herra, Herra, joka Tuonela pelastaa.”

Surun lisäksi mieltä painoivat sotakorvaukset, epävarma suhde Neuvostoliittoon ja ankea korttiaika. Esimerkiksi sokeria sai puoli kiloa kuukaudessa ja tupakoitsijoita sakotettiin antamalla heille vain neljänneskilo. Kaupungeissa mustan pörssin kauppa kukoisti ja elintasosta jouduttiin tinkimään enemmän. Maaseudulla oli helpompaa, jos tuotti itse ruokansa.

Alli ja Mirja -tytär 1958, lapsia hoidettiin lehmien lypsytöissä.

"TOISELLA JALALLA POLJIN RUKKIA JA TOISELLA KIIKUTIN LASTA"

Elintason noustessa myös teknologia kehittyi. Allin perheeseen ostettiin radio vuonna 1939. Ainoan kanavan lähetykset koostuivat pääosin uutisista, urheilusta sekä uskonnollisista ohjelmista. Alli tapasi miehensä Reinon ensimmäisen kerran sota-aikana. Naimisiin he pääsivät vuonna 1957. Jumiskylän Purolan tilaa viljelevä pari sai kaksi tytärtä, jotka syntyivät synnytyslaitoksella Kuopiossa. Silloiset äitiyspakkaukset koostuivat lähinnä kangasvaipoista ja lasten vaatteista. Maanviljelijöillä ei ollut äitiyslomaa, vaan heti palattiin takaisin töihin. Alkuviikkoina Allilla oli talon töissä apuna naapurin miniä, joten raskaimpiin hommiin ei tarvinnut heti ryhtyä.

Uuden talon rakentamisen myötä saatiin sisä- ja sähkötyöt vuonna 1965. Televisiota käytiin aluksi ihmettelemässä naapurissa, sillä ukkini ei meinannut taipua ostamaan sitä. Kulkukauppiat antoivat television koeajalle jopa puoleksi vuodeksi, kunnes se päätettiin ostaa perheeseen.

Mirja hakemassa postia kotipihalla vuonna 1960.

vuonna 1967. Varsinkin elokuvia, urheilua ja lauantai-illan sarjaa Naapurilähiö seurattiin säännöllisesti. Ohjelmaa lähetettiin iltaisin muutama tunti yhdeltä kanavalta. Elokuvien yleistyessä 50-luvulla myös Varpaisjärveltä lähdettiin linja-autokyydein tunnin ajomatkan päähän Kuopion Kuvakukkoon ja Skaalaan. Martta Väänänen muistaa nähneensä suojeluskunnantalolla muun muassa Sihvon näytelmän Jääkärien morsian ja Pitkäjärveläiset.

TRAKTORIN RATISTA ROLLAATTORIKUSKIKSI

Maatilalle hankittiin traktori 60-luvun alussa. Autojen yleistyessä Martta sisar osti kuplavolkarin vuonna 1965. Huoltoasemilla huoltomies tankkasi auton ja se maksettiin kassalle. Keski-ikäisten tunti- ja vuoropalkan ollessa 3,5 markkaa, bensa maksoi alle markan litra. Käsikammella toimiva puhelin ostettiin vuoden 1970 vaihteessa. Soittaminen oli kallista ja puhelu yhdistettiin aina keskuksen kautta.

Sukupolvenvaihdos tehtiin maatilalla vuonna 1985. Puolison kuoltua Alli jäi asumaan tyt-

tärensä perheeseen. Ruisleivän teko jäi jo vuosia sitten nuoremmille, mutta edelleen hän herää joka aamu puuron keittoon.

Miten kaikki on Allin mielestä muuttunut? Ennen oli omavaraista ja kaikki tehtiin itse käsin. Asutus sijoittui joen varteen, kun kalastettiin, metsästettiin riistaa ja kerättiin marjoja. Suomi oli sivistysmaa, ei ollut tappeluja eikä humalaisia

Meistä nuorista on kiinni, mitä historiaan jää kerrottavaksi tuleville sukupolville 90 vuoden päähän. Elämä jatkuu, niin mummollani kuin Suomella.

Isä, Fredrik Väänänen (s.1881); äiti, Johanna Loviisa Parvianen (s.1886). Sisarukset Toimi (s.1914), Martta (s.1915), Alli, Väinö (s.1918) ja Heikki (s.1920)

Puoliso Reino Kynäkoski oli syntynyt 1923 Kynän torpassa Syvärinpäässä.

VÄÄNÄSTEN VEISTÄMÄÄ

NÄKYMÄTÖN VIÄNÄNEN

SUKU EE OU PAHIN...

Sukuhistoriaa runoasussa

VÄÄNÄSTEN SUKUSEURAN kunniajäsen Assar Väänänen tunnetaan kirjan Väänästen varsiteiltä (2000) kirjoittajana ja muutenkin sukututkijana ja paikallishistorioitsijana. Nyt hän on laajentamassa ilmaisutapojaan kalevalamittaiseen runouteen!

SUKUTUKIJA

Mieleni mun tekevi,
sormenikin syyhyävät,
ryhtyä nyt piirtämähän,
sanojakin laittamahan
laatimahan sukupuita,
isoisista kertomahan,
kiitosta nyt heille suoden,
tästä nykyelostamme.

Isänikin ennen kertoi,
väliin äitikin muisteli,
setä hyvinkin tarinoi,
säesti joskus tätikin,
eläneistä ihmisistä,
kuolon tuoneista sodista,
nälkävuosista pahoista,
tapahtumista tosielämän.

Mieleenkin siitä vähän jäi –
vaikka paljon unohdinkin –
mulle pojan kossina,
uteliana kysyjänä,
hiljaisena kuulijana,
illan takkavalkealla,
miesjoukossa piileskellen,
sukuani jäsennellen.

Toivoi setä kuulevansa,
enokin sitä haikkaili,
vanhemmistakin ajoista,
muistitiedon takaisista,
korven kylmän raivaaajista,
savupirtin kyhääjistä,
juuristakin ihmissuvun,
muinaisuuden hämärästä.

Tahdonkin nyt tällä kantaa,
oman korteni kekohon,
tiedon sirun kysyvälle,
epävarmankin arvelun,
taipaleilta menneen ajan,
nyt kirjoista löytyvinä,
papereista luettavina,
tutkijoiden kertomana.

RANTASALMI

Juvalaisten Rantasalmi,
pitkälahtisten erämaa,
myöhemmin oma pitäjä.
– Sitä lienee asuneetkin,
ainakin jo erämiehet,
keskiajan hämärissä.

Rantasalmen lapinkylän,
tämän suuren seutukylän,
Väänäsistä varhaisimmat,
erämiehet ensimmäiset,
kaskimiehet seuranansa,
varmasti jää löytymättä.

Ehdittäissä viidentoista,
vuosisadan kuudennenkin,
vuosikymmenen lopulle.
– Silloin näyttää Rantasalmi,
olleen suvun keskittymä,
Venäisiksi kirjattuina.

Varmaankin heistä osa jäi,
löytymättä, kirjaamatta

Tekeillä olevasta laajasta Sukutukija-runoelmasta tekijä on antanut nyt julkaistavaksi kaksi katkelmaa. Aloitussäkeet kertovat sukututkijan ”synnystä” – tuttua varmaan monelle. Toinen osuus käsittelee Rantasalmea varhaisena Väänäseutuna.

papereihin verovoudin.
– Veroakin maksaneita,
Väänäisiksi tulkittuja –
niitäkin löytyy yhdeksän.
Varsinainen Rantasalmen,
keskusta lie silloin ollut
Tuntumassa Kolkonjärven,
Tuusjärven ja Alasenkin,
monen näitä pienemmänkin,
rantamilla ruosteisilla.

Kalaakin nuo järvet antoi,
ruokapöydän särpimeksi,
kaskirukiin lisukkeksi.
– Välitöinä nostettiin,
pohjamudista malmiakin,
sitä sitten sulateltiin,
rautahyteissä monissa.

Nähtävästi Väänäsetkin,
takoivat siitä pajoissaan,
tarveskaluja suvulle.
– Ilmeisesti sepän taito,
suvun juurilta peritty,
antoi jo nimen kylälle,
Mikkelin liepeillä,
Pitkälähen Seppälässä.

Sieltä tämä taito tuli,
sekä tieto raudan synnyn,
Rantasalmen tienohille.
– Nähtävästi sieltä tuli,
tämän seudun Väänäsetkin,
vuosisadan alkupuolla,
ellei aikaan edellisen.

Eläköön joukko tää

Ranskalainen sotilaslaulu
Sov. A.R.

Mieskuoro

1. Kun Vää-nä-set yh-des-sä pöy-däs-sä on rie-mu nyt rai-ku
2. Nyt ys-tä-vät mal-jan-ne täyt-tä-käät-te, ys-tä-vän mal-ja
3. Me lau-lam-me voi-mal-le vel-je-y-den, E-lä-köönjouk-ko
4. Nyt lau-lan myösmuis-toil-le, joi-ta mä saan. E-lä-köönjouk-ko

5

koon! Niin har-voin-han yh-des-sä lau-lel-la saa, rie-mu siis rai-ku koon!
tää. Ja seu-ram-me kun-ni-aks nos-ta-kaa se, Vää-näs-ten mal-ja tää.
tää! ja sy-väl-lä sie-lus-sa tun-nem-me sen. E-lä-köönjouk-ko tää!
tää! Kun ys-tä-väinkans-sa näin rie-mu-ni jaan. E-lä-köönjouk-ko tää!

10.

Lau-lum-me, lau-lum-me, lau-lum-me myös. Lau-lum-me, lau-lum-me
Mal-jam-me, mal-jam-me, mal-jam-me myös. Mal-jam-me, mal-jam-me
3.4. E-lä-köön lem-pi ja rak-ka-us myös. E-lä-köön lem-pi ja

13

lau-lum-me myös, lau-lum-me myös, lau-lum-me myös, lau-lum-me kai-ku koon.
mal-jam-me myös, mal-jam-me myös, mal-jam-me myös, Vää-näs-ten mal-ja tää!
rak-ka-us myös. E-lä-köön myös, e-lä-köön myös, e-lä-köön jouk ko tää!

Nuottinno: Paavo Väänänen
p.vaananen@luukku.com

Tämän Paavo Väänänen muunnoksen vanhasta laulusta esitti Väänästen mieskuoro Rantasalmen sukukokouksessa.

Perustajajäsen Hilka Väänänen muistolle

OLIMME VAIN PARI kuukautta aikaisemmin sukuseurassa saaneet tietää, että Hilka Saarinen oli seuran perustajia, kun saimme tiedon hänen kuolemastaan. Hilka Saarinen oli ollut sukuseuran perustamiskokouksessa Helsingissä 18-vuotiaana nuorena. Hän kuoli Laakson sairaalassa Helsingissä 31.1.2008.

Hilka Saarisen veljenpoika Kalevi Väänänen otti yhteyttä viime vuoden lopulla sukuseuraan ja kertoi Hilkaista sekä hänen toiveistaan tavata joku seuran johdosta. Hilka Saarinen oli erittäin kiinnostunut kuulemaan seuran toiminnasta, vaikka olikin 88-vuotias ja vakavasti sairaana.

Hilka Saarinen oli ollut 14.11.1937 mukana sukuseuran perustamiskokouksessa yhdessä isänsä Heikki Väänänen kanssa. Hänellä oli nyt enää hyvin hatarat muistot tapahtumasta, kun kävin häntä tapaamassa Laakson sairaalassa tammikuun puolivälissä.

Hilka Saarisen vanhemmat olivat Kalle Henrik (Heikki) Väänänen ja Helena Mansnerus. Isä oli ravintoloitsija ja hotellinpitäjä. Hän oli kotoisin Maaningan pitäjän Hamulan Väänälän talosta. Helena Mansnerus oli kotoisin Käkisalimesta. Hilkan perhe asui useilla paikkakunnilla, Iisalmessa, Kuhmoisissa, Kotkassa ja Helsingissä useissa eri osoiteissa. Kaikki Hilkan neljä sisarusta olivat syntyneet eri paikkakunnilla. Hilka Johanna syntyi Kuhmoisten Hinskalassa 17.3.1919.

Vuonna 1928 perhe asui Kotkassa, jossa Hilka kävi kansakoulua. Oppikoulua hän kävi Kulmakoulussa Helsingin Kruunuhaassa ja ylioppilaaksi hän kirjoitti sieltä. Hän avioitui vuonna 1940 musiikinopettaja Veikko Kullervo Saarisen

kanssa, joka oli syntynyt Käkisalmissa ja muuttanut sieltä lapsena Haapamäelle. He saivat viisi lasta, joista kaksi menehtyi jo vauvana. Hilka näki toisen poikansa vammautuvan vaikeasti ja menetti vuonna 2004 toisen poikansa. Tytär Seija jäi hoitamaan Hilkaa. Lapsenlapsia Hilkalla oli kaksi. Hän ehti kuitenkin nähdä neljännenkin polven edustajia, joita oli neljä.

Hilka Saarinen toimi opettajana sota-aikana Nummella ja oli myöhemmin Kirjavälityksessä Helsingissä toisissa. Hän oli hyvin määrätietoinen, dominantti ja aina auttavainen. Avuliaisuus oli hänellä kodin perintöä. Hänen isänsä tarjosi aina ruokaa ja yösijan maalta tulleille sukulaisille, kun Hilkan perhe omisti ravintolan ja hotellin. Sukulaisten mukaan Hilka oli suvun "aivot". Kun joku tarvitsi tietoa tai apua, niin käännyttiin aina hänen puoleensa. Hilka jäi pois toista hoitamaan sairastunutta miestänsä ja äitiään.

Väänästen sukuseura menetti Hilka Saarisen osan historiantietoaan. Sukuseura ottaa osaa hänen sukulaistensa suureen suruun.

Sinikka Aaltonen

Väänästen sukuseura ry:n vuosikokous

Joensuussa 5.4.2008

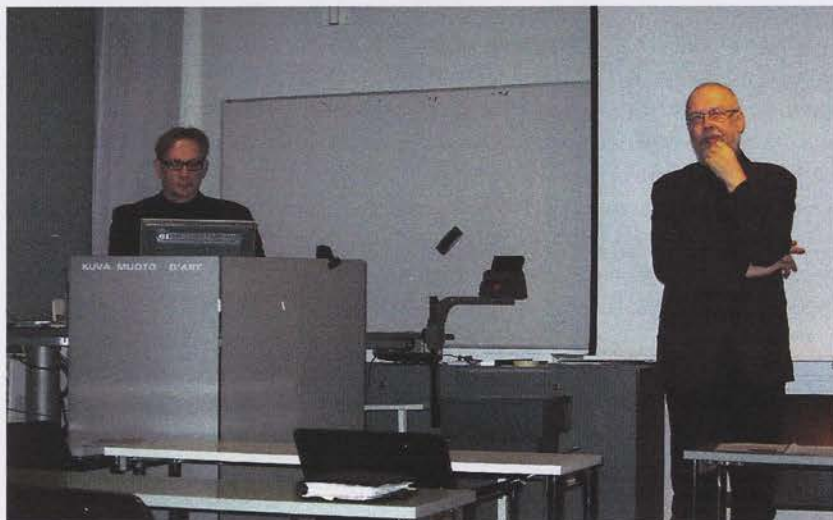
JOENSUUSSA PIDETTYYN sukuseuran vuosikokoukseen osallistui 29 henkilöä. Paikalle saapuneille esiteltiin sukututkimustoimikunnan toimesta tähän asti saatuja tuloksia niin Pohjois-Karjalan kuin myös Pohjois-Savon sukuhaaroista.

Sukuseuran tarjoaman lounaan jälkeen pidettiin vuosikokous. Kokous hyväksyi mm. sukuseuran sääntöihin pienet muutokset, joista oleellisimpana sukukokouksessa valittavan hallituksen kokoonpano. Jäsenmaksuksi hyväksyttiin 10 euroa ja ainaisjäsenyyden saa 170 eurolla.

Kokous pidettiin Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoululla Kuvataiteen ja Muotoilun koulutusohjelman tiloissa. Seppo Väänänen hoiti kokousjärjestelyt erinomaisesti, mistä hänelle parhaat kiitokset. Välittömästi kokouksen jäl-

keen kuulimme kuvataiteen ja muotoilun koulutusohjelman johtajan Raimo Moilasan mielenkiintoisen esityksen ammattikorkeakoulusta. Ammattikorkeakoululle luovutettiin sukuseuran historiikki.

Iltapäivän päätteeksi osa läsnä olleista siirtyi Joensuun kaupungintalolle, jossa kaupungin talous- ja hallintopäällikkö Risto Väänänen toivotti vieraat tervetulleiksi ja esitteli Joensuun kaupunkia. Kaupungintalo on Eliel Saarisen suunnittelema, vuonna 1914 valmistunut kansallisromantiikkaa ja myöhäisjugendia yhdistävä tiilirakennus. Se palvelee tänään kulttuuria ja hallintoa. Siinä toimivat kaupungin keskushallinto, kaupunginteatteri ja ravintola, jossa nautimme kahvit. Edustava ja historiallinen kaupungintalo sijaitsee Pielisjoen rannalla.

Raimo Moilanen ja
Seppo Väänänen am-
mattikorkeakoululla

Risto Väänänen esittelee Joensuuta.

Väänäsiä lähtökahveilla.

Kokousväkeä.

Väänästen sukukokous Rantasalmella 2.–3.8.2008

AURINKOINEN SÄÄ SUOSI Väänästen neljäntoista sukukokousta joka pidettiin Rantasalmella yläasteen tiloissa.

Jo hyvissä ajoin ennen puoltapäivää opinahjon aula täyttyi sukutapaamiseen ilmoittautuvista Väänäs-sukuisista, joita oli saapunut paikalle

eri puolilta Suomea.

Tilaisuus aloitettiin maittavalla lounaalla yläasteen ruokasalissa, jonka jälkeen ohjelmassa seurasi kotiseutukierros ja kesäteatteri. Ja-kaannuimme kahteen bussiin, joiden ikkunoista saimme ihastella Rantasalmen vehmaita maisemia. Poikkesimme myös Väänäs-suvun vanhaan pihapiiriin, jossa talon emäntä Annikki Väänänen otti meidät ystävällisesti vastaan virvokkeita tarjoten.

Ihastelimme laajaa kartanoa, jossa ikivanhat pihapuut kurkottivat taivasta kohti suojellen runsaita, upeita kukkaistutuksia. Ulkorakennuksen katolla komeili sukuviiri, jossa oli kunnioitusta herättävä vuosiluku 1541. Mielenkiinnolla kuuntelimme, kun Hannu Väänänen kertoi talon vaiheista. Päärakennuksen huoneet, joihin myös saimme tutustua, henkivät vanhaa talonpoikaiskulttuuria jyrkine huonekaluineen ja seinänvieruspenkkeineen.

SUKUTAPAAMISEN JÄRJESTÄJÄT olivat varanneet teatterista kiinnostuneille Väänänsille liput Rapionkosken partaalla kulttuurihistoriallisesti merkittävässä miljöössä sijaitsevaan Rapion Myllyteatteriin. Näytelmä ”Sikahanaa” oli kesäteatteria parhaimmillaan. Vähänväliä nauru ja ylimääräiset aplodit raikuivat täydessä, katetussa katsomossa. Oivallinen ohjelmavalinta sukutapaamisesta vastaavilla organisaattoreilla.

Yläasteen ruokasalissa nautitun päivällisen jälkeen kokoontuimme juhlasaliin, jossa Pertti Väänänen puhui ja luennoi sukututkimuksen ny-

Lauantai-illan sukututkimuspalaverin alku ennakoii monipuolista tiedonvaihtoa. Ruudun äärellä sukututkimustoiminnan vetäjä Pertti Väänänen.

kytilanteesta. Kalevi Väänänen kertoi ja havainnollisti tutkimustietojen tallentamisesta tietokoneelle. Tutkimustensa tuloksena Assar Väänänen totesi Savon Väänäsiä kulkeutuneen vuosisatojen saatossa laajalle Pohjois-Pohjanmaan pitäjisiin, joihin ovat asettuneet asumaan. Hän kertoi myös, että lähes kaikkien Pohjois-Suomen Väänästen sukujuuret ovat Rantasalmella.

SUNNUNTAIAAMUNA kokoonnuimme Rantasalmen kirkonmäelle. Sukuseuran esimies Pentti Väänänen piti puheen ja suoritettiin juhlallinen seppelleenlasku sankarimuistomerille. Osallistuimme messuun Rantasalmen kirkossa, joka on rakennettu 1989 palaneen kirkon ulkoseinien sisään. Saarnan piti kappalainen Erkki Väänänen ja kanttorina toimi Kari Väänänen. Raamattua luki Sinikka Aaltonen. Väänäs-kvartetti ja Väänästen Mieskuoro esiintyi.

Jumalanpalveluksen jälkeen palasimme takaisin kokouspaikalle, jossa uusien tulijoiden ilmoittautumisen jälkeen siirryimme juhlalounaalle mittavaan ruokasaliin. Lounaan jälkeen seurasi sukujuhla, jossa tervehdyssanat lausui Sukuseuran esimies Pentti Väänänen ja hän myös selosti edellistä sukukokousta. Puheessaan hän totesi, että Väänäsen sukuseura on yksi vanhimmista sukuseuroista ja kertoi, että Sukupuu on vanhin sukuseuralehti. Pakinassaan Marja-Leena Ketola muisteli kolmen vuoden takaista Muuruveden sukutapaamista.

Pertti Väänänen kertoi sedästään Kalle Vihdori Väänäsestä, joka oli ollut paitsi biologisten aineiden opettaja, myös muusikko, puhunut monia kieliä ja mm. kirjoittanut kaikkien tuntemaan, huumoria hersyvän ”Savolaesta sanarrieskoo runoteoksen. Saimme jälleen nauttia komeaäänisen Väänäs-kvartetin – Paavo Väänäsen kolmen poikansa kanssa – esityksestä ja vielä myöhemmin Väänästen Mieskuoron komeasta laulusta. Voi vain todeta, että Väänäsissä on ollut ja on runsaasti monitaiteellisesti lahjakkaita yksilöitä.

RANTASALMEN VÄÄNÄSTEN tervehdyksen juhlaan toi Hannu Väänänen ja Sukuseurojen Keskusliiton tervehdyksen Tuulikki Hartikainen. Juhlapuheessaan Hartikainen totesi mm., että seitsemänkymmentä vuotta on kunnioitettava

Ilmoittautumispisteen vierellä oli myyntipöytä, josta sai mm. viimeistä uutuutta, sukuseuran omaa postimerkkiä! Myyjäpuolella taloudenhoitaja Jari A. Väänänen ja varaesimies Sinikka Aaltonen

ikä sukuseuralle. Hän kertoi myös, että kiinnostus sukututkimusta kohtaan on nousujohteinen.

Juhla päättyi yhteisesti laulettuun Savolaisten lauluun, jonka jälkeen seurasi sääntömääräinen sukukokous. Kokouksessa valittiin Pentti Väänänen jatkamaan sukuseuran esimiehenä seuraavat kolme vuotta. Samoin varaesimiehenä jatkaa Sinikka Aaltonen. Valinnat olivat yksimielisiä.

Kokouksen ja päätöskahvittelun jälkeen kailta osin erinomaisesti onnistuneen, 140 henkilöä paikalle koonneen lämmينhenkisen sukutapaamisen jälkeen oli hyvä lähteä kotimatalle mielessä 2011 toteutettava sukukokous jossain Pohjois-Savon maisemissa.

Annikki Vuoti os. Väänänen

Tuusmäen kylän Tenhulanmäen sukutalon pihalla kertojana Hannu Väänänen. Tenhulanmäen kukkarunsauden on kasvattanut Hannun käly Annikki Väänänen.

Serkuksia Tenhulanmäen viihtyisässä tuvassa.

Maaningan Varpaisen sukuhaarasta on valmisteilla oma teos. Seppo Väänänen Joensuusta toi kuvia tarkasteltaviksi

Linnansaaren luontokeskuksessa tutustuttiin Saimaan alueen ihmeisiin.

Taiteilija Maija Takkisen (kuvassa) luona ihailtiin niin maa-
lattuja maitotonkkia kuin viehättävää taloa.

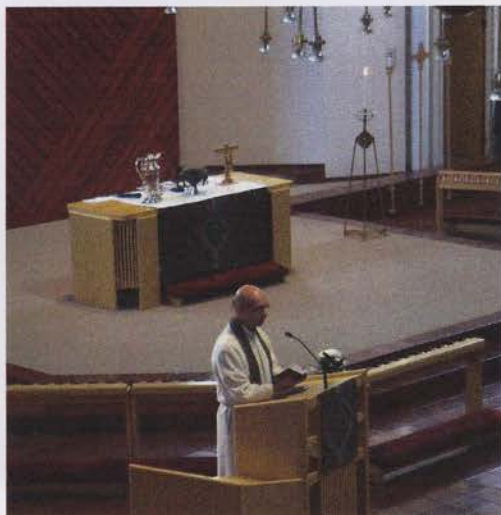

Myllyteatterista palasi tyytyväistä yleisöä kohti linja-autoa.
Ainakin lappurintaiset ovat Väänäsiä.

Esimies Pentti Väänänen puhuu sankarivainajien muistolle.

Sihteeri Marjatta Liljeström, esimies Pentti Väänänen ja
varaesimies Sinikka Aaltonen

Sukukokouksen järjestelyihin osallistuneita kiitettiin seuran
historiikilla.

Siilinjärven Vuorelasta oli liikkeellä koko Eero ja Ritva Väänänen perhe. Tyttären vas. Mari, Anna ja Lotta ovat neljännen polven sukuseuraväkeä Haapalahden haarasta.

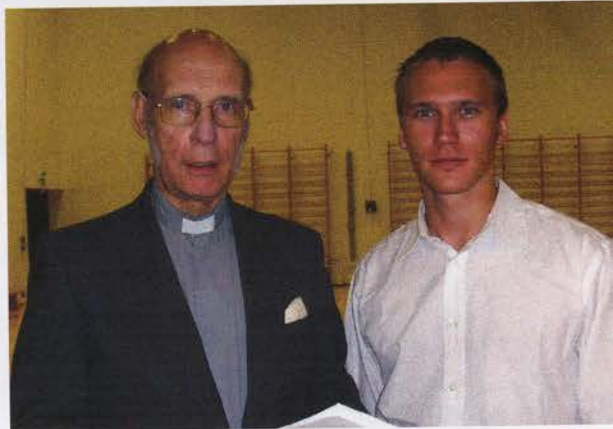
Kuopiolaisen Maija Savolaisen (os Valtiala) Väänäs-juuret ovat monihaaraist ulottuen Wenelleihin. Vierellä sukulaissisarukset Eeva Väänänen Kuopiosta ja Raija Nuutinen Järvenpäästä.

Erkki ja Annikki Väänänen Yli-Kiimingistä kertoivat, että Juopulista on tekeillä kyläkirja. Ulla ja Raimo Väänänen Siilinjärven Kuuslahdesta tutustuivat näihin etäsukulaisiin aikoinaan Ristiinan sukukokouksessa ja siitä pitäen on kokoustauoilla viihdytty yhdessä ja vaihdettu kuulumiset.

Saarnan pitänyt kappalainen Erkki Väänänen on kotoisin Lapinlahden ja Varpaisjärven maisemista. Hän on toiminut pappina Rovaniemellä, Savonlinnassa ja jo 18 vuotta Jämsässä. Suku kiinnostaa myös David-poikaa.

Kuvat: Sinikka Aaltonen, Riitta Mäkinen, Einar Tuupurainen ja Kalevi Väänänen

Väänästen Sukuseuran piällysmiehet

ESIMIES, eversti evp. Pentti Väänänen, Tampere
VARAESIMIES, Sinikka Aaltonen, Helsinki

HALLITUKSEN JÄSENET:

varatuomari Jari A. Väänänen, Kuopio
fil.maisteri Marjatta Liljeström, Kauniainen
autonkuljettaja Pentti Väänänen, Oulu
teollisuusneuvos Heikki Väänänen, Kuopio
maanviljelijä Martti Väänänen, Siilinjärvi
Mauno Väänänen, Kerava
viestintäpääll. Eeva-Riitta Piispanen, Helsinki
ekonomi Otto Väänänen, Helsinki

Sukuseuran sihteerinä toimii Marjatta Liljeström. Taloudenhoitajana on Jari A. Väänänen. Hallituksen vanhat jäsenet on esitelty tarkemmin Sukupuussa numero 13.

PENTTI VÄÄNÄNEN, TAMPERE

Olen syntynyt 21.6.1947 Nilsin Ranta-Sänkimäessä ja kuulun Reittion sukuhaaraan. Päästyäni ylioppilaaksi vuonna 1967 lähdin armeijaan ja se reissu kesti yli 38 vuotta. Siirryin reserviin everstin virasta 1.2.2006 Tampereella.

Olen ollut mukana useiden maanpuolustusjärjestöjen hallituksessa. Väänästen Sukuseuran hallituksessa aloitin vuonna 2003 ja sukuseuran esimiehenä Muuruveden sukokouksesta 2005. Harrastuksiini kuuluu järjestötoiminnan ohella rakentaminen, matkailu ja rotarytoiminta.

Perheeseen kuuluu puoliso, erityisopetta-

ja Jaana os. Makkonen ja Tiina-tytär. Asumme Tampereella Kotikadulla. Vanhemmista lapsista Auli asuu miehensä ja Saaga-tyttärensä kanssa Espoossa. Kirsi asuu miehensä kanssa Jyväskylässä.

SINIKKA AALTONEN, HELSINKI

Isoisäni isä Aaro Väänänen oli syntyisin Haapalahden talosta Kehvolta. En ole koskaan asunut Savossa, mutta lapsuuteni kesät olen viettänyt Kallaveden, Juurusselän rannalla isovanhempieni kesähuvilalla. Mentyäni naimisiin Heikki Aaltosen kanssa hänen isoäitinsä ilmoitti olevansa Väänästen sukua. Hänen isoäitinsä isoisä oli Pietari Väänänen Murtolahdesta. Olemme Heikin kanssa näin sukua keskenään usean sukupolven takaa. Lähin yhteinen sukulainen on Pietarin isä Lars Väänänen s. 1737.

Olen asunut muutamaa vuotta lukuun ottamatta aina Helsingissä. Pääsin ylioppilaaksi Munkkivuoresta vuonna 1967. Valmistuin röntgenhoitajaksi, mutta pääasiassa olen ollut kotona hoitamassa lapsia. Meillä on kaksi lasta, Jyrki ja Ritva sekä toistaiseksi neljä pientä lastenlasta.

JARI A. VÄÄNÄNEN, KUPIO

Olen syntynyt 1963 Säyneisessä. Asun Kuopiossa ja perheeseeni kuuluu vaimo Heli ja kaksi lasta Antti ja Milla. Olen ollut sukuseuran hallituksessa mukana vuodesta 2003. Sukutaustaani on selvitetty aina vuoteen 1700, josta Hirvimäen

sukuhaara alkaa, siis ainakin nykytietämyksellä. Tällä hetkellä ole töissä Pretax Yhtiöissä aluejohtajana, lisäksi minulla on oma yhtiö Javeco Palvelut Oy, joka tarjoaa arkistointipalveluja asiakkaille. Koulutukseltani olen varatuomari ja hallintonotaari. Harrastuksiini kuuluu sukuseuran lisäksi golf, jalkapallo ja klubitoiminta.

PENTTI VÄÄNÄNEN, OULU

Olen ollut sukuseuran toiminnassa mukana vuodesta 2003. Ensin hallituksen varajäsenenä ja nyt toista kautta varsinaisena jäsenenä. Olen syntynyt Ylikimminissä 1941. Kuulun Ylikimminin sukuhaaraan, jota Assar Väänänen on tutkinut 1500-luvulta alkaen. Perheeseeni kuuluu Eeva-vaimo ja meillä on aikuinen, naimisissa oleva Sari-tytär. Työeläkkeellä olen ollut vuodesta 2001 alkaen.

MARJATTA LILJESTRÖM, KAUNIAINEN

Olen syntynyt Väänänen ja syntynyt Viemäen Valkeiskylässä 1955. Perheeseeni kuuluu aviopuoliso Curt ja meillä on kaksi lasta, Ina (29 v) ja Kim (28 v). Sukuseuran hallitukseen minut valittiin Ristiinan sukukokouksessa 1999 ja hallituksessa olen hoitanut sihteerin tehtäviä.

Sukutaustaani on selvitetty 1700-luvun alkupuolelle asti, juuret ovat Kehvolla ja Räimällä. Isoisäni isä oli Alavan Hovia Kuopiossa viljellyt Adam Väänänen. Koulutukseltani olen diplomikielenkääntäjä ja filosofian maisteri. Tällä hetkellä työskentelen Kööpenhaminassa Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristössä käännös- ja tulkkauksikön päällikkönä. Sitä

ennen hoidin omaa käännös- ja tulkkaukspalveluyritystä ja siihen aion palata, kun ulkomaan pesti päättyy parin vuoden sisällä. Harrastan liikuntaa eri muodoissa ja matkailua.

HALLITUKSEN UUDET JÄSENET

MARTTI VÄÄNÄNEN, SIILINJÄRVI

Olen syntynyt 17.2.1951 Siilinjärven Haapalahdessa Uudellapaikalla Aarre ja Pirkko (os. Valkola) Väänänen perheeseen ja kuulun suoraan alenevassa polvessa Puuroonlahden Antti Väänänen (1546) sukuhaaraan. Kehvon kansakoulun jälkeen jatkoin koulunkäyntiä Siilinjärven yhteislyseossa. Kesäkoulun jälkeen kävin Siilinjärven metsäoppilaitoksen ja Muuruveden maamieskoulun. Mustialan maanviljelijäopistosta valmistuin vuonna 1976. Varusmiespalveluksen suoritin v. 1970-71 Riihimäellä Viestirykmentissä ja sotilasarvo on kersantti.

Opintojen jälkeen työskentelin kotitilallani ja vuonna 1986 sukupolvenvaihdoksen jälkeen jatkoin sukutilan viljelyä 13. sukupolvena vaimoni Kaijan (Hyvärinen) sekä poikien Antin (1978) ja Olli-Matin (1985) kanssa. Maatila siirtyi vuonna 2007 Antti ja Kirsi Väänänen omistukseen. Jatkan metsätalousyrittäjänä ja hoidan samalla maa- ja metsätalouteen sekä muuhun yritystoimintaan liittyviä luottamustehtäviä. Harrastustoimintaan kuuluvat lukuisat vapaa-ajan järjestöt.

MAUNO VÄÄNÄNEN, KERAVA

Olen eläkeläinen Keravalta. Synnyin Suonejoella Lehtolan tilan peräkamariissa 7.6.1939 maanviljelijä Iivari Väänänen nuorempana poikana. Näillä näkymin vanhin tiedossa oleva esi-isäni Iivari, s.1682, poltteli kaskia Maaningalla Varpaisen järven pohjoispäässä.

Veljeni jäätyä viljelemään kotitilaamme lähdin ensin maamieskoulun ja sieltä maatalouskoneiden korjauskouluun, joka viitoitti tieni konealalle. Työelämässä ovat vaihdelleet alan eri tehtävät. Nuorelle ujoille miehelle maailmalle lähdölle oli hyvää koulutusta toimia metallialan työnopettajana ensin Suonenjoen Maamieskoulussa ja sitten Leppävirran kansalaiskoulussa. Muutama vuosi vierähti kaivuskoneiden parissa Outokumpu Oy:n Virtasalmen kaivoksella. Viimeiset 31 vuotta olen YIT Oy:n palveluksessa. Työni YIT:ssä oli vaihtelevaa. Paitsi että projekteissa tehtävät vaihtuivat, niin myös työkohteet eri maissa. Pitämiä aikaisia kohteita olivat 3,5 v. Medinassa Saudi Arabiassa, vuosi Bagdadissa Irakissa, 2 v. Sovietissa Venäjällä ja 3 v. Tallinnassa Virossa. Tämän lisäksi sain lyhemmillä matkoilla tutustua eri maihin ja kulttuureihin.

Olen ehtinyt olla 43 v naimisissa vaimoni Riitan kanssa ja meillä on kaksi lasta ja kaksi lapsenlasta. Tämän hetken harrastuksina lieene tärkeimpinä sukututkimuksen ohella mökkeily kalastellen, metsästyksen, marjastaen ja sienestäen. Tunnen että kulkemisistani riippumatta juureni ovat tiukasti maalla Savossa.

EEVA-RIITTA PIISPANEN, HELSINKI

Minut valittiin hallituksen jäseneksi sukkokouksessa elokuussa 2008. Äitini (Eeva Hytönen, o.s. Väänänen, 1912-2005) oli Reittion Väänäsiä sekä äitinsä että isänsä puolelta. (Äidistä ja isoäidistä on tässä Sukupuussa kirjoitus. Toim. huom.) Synnyin Helsingissä, missä asun nytkin. Ammatillani olen viestintäpäällikkö ja työpaikkani on Suomen Sydänliitto. Myös puolisoillani Pekka Piispasella on savolaisia sukujuuria Leppävirroilta. Meillä on kolme aikuista lasta ja yksi lapsenlapsi. Harrastamme liikuntaa vuodenaikojen mukaan ja kesäisin veneilemme merellä.

HEIKKI VÄÄNÄNEN

Olen syntynyt Maaningalla 3.4.1944. Perheeseen kuuluu sairaanhoitaja-vaimoni lisäksi IT-alan insinööriksi opiskeleva tyttö. Kuulun sekä Kehvon että Hamulan sukuhaaroihin. Vanhempani olivat kolmansia serkkuja, kun he avioituivat. Hamulan haara näyttää yhdistyvän Kehvon sukuhaaraan 1800-luvun alussa, josta on merkintöjä vuodesta 1646 alkaen.

Olen toiminut yrittäjänä parkettialalla vuodesta 1981 alkaen. Sitä ennen olen yli kymmenen vuotta mikkililäisen parkettivalmistajan Olavi Räsänen Oy:n palveluksessa eri tehtävissä. Aloitin teollisen uran vuonna 1991 ja perustin Karelia Parketti Oy -nimisen yhtiön. Tällä hetkellä yhtiö on yksi Euroopan johtavia parketin valmistajia ja se työllistää noin 1100 henkilöä Suomessa, Venäjällä, Romaniassa sekä useassa Euroopan maassa. Nykyinen nimi on Karelia Upofloor Oy. Myin yhtiön omistuksen kuluvana vuonna (2008) Harwallin panimosuvelle, jatkan edelleen yhtiön hallituksessa. Vuonna 2001 Tasavallan Presidentti myönsi minulle teollisuusneuvoksen arvonimen. Harrastuksiini kuuluvat järjestötoiminta, golf ja kalastus.

OTTO VÄÄNÄNEN, HELSINKI

Olen sukuseuran toiminnassa aktiivisesti vaikuttaneen O.P. Väänänenin pojanpoika ja osallistunut sukuseuran hallituksen toimintaan syksystä 2008 lähtien. Toistaiseksi tiedossani olevat sukujuureni sijoittuvat Hounin kylään Vahvialan pitäjässä Karjalassa. Olen syntynyt vuonna 1980 ja elänyt koko ikäni Helsingissä. Perheeseen kuuluu puolisoni Laura. Olen koulutukseltani ekonomi ja työskentelen tällä hetkellä markkinointitehtävissä pääkaupunkiseudulla. Harrastuksiani ovat mm. kalastus ja musiikki.

Puavon ja Rispon jälkeläesten kolomas kokkoos

Nilsin Loma-Rantalassa 9.-10.8.2008

PAAVO VÄÄNÄNEN oli Reittiön Väänästen Viitaselta lähtöisin olevaa sukuhaaraa. Hän syntyi Varpaisjärven puolella olevaan Kortteisen taloon vuonna 1863. Hän meni vuonna 1889 naimisiin Kermilän talon vuonna 1866 syntyneen Krispiina-tyttären, (os. Taskinen) kanssa. Puhelias Paavo, joka tunnettiin liikanimeltä Poru-Puavo, oli lihasaksa – osti taloista eläimiä ja kuljetti ne Kuopioon teurastettavaksi. Poru-Puavo ja Risponsa saivat yhteensä kymmenen lasta, ja heistä seitsemän – Eeva, Iida, Anni, Niilo, Erkki, Aukusti ja Aatami – perusti aikanaan perheen ja sai jälkeläisiä. Me olemme heidän jälkeläisiään. Martta – Puavon ja Rispon nuorin lapsi – oli se henkilö, joka piti yhteyksiä suvun kesken ja kun häntä ei enää ollut, aloitimme sukukokoontumiset. Ja nyt on todella mukava yhdessäolo lisääntynyt kerta kerralta. Suosittelemme muillekin sukuhaaroille näiden pienempien kokousten pitoa!

Jo kolmannen kerran kokoonnuimme Tahkon Loma-Rantalassa Nilsin omaan epäviralliseen sukukokoukseen. Nyt olivat jo kaukaisimmatkin toisistaan aikaisemmin jo vieraantuneet sukulaiset tutustuneet toisiinsa ja oli helppo kokoontua yhteen. Kaksi edellistä kokoontumista samassa paikassa oli ollut ja niistä jääneet mukavat muistot.

Kun saavuimme Helmilään majoittumaan puolenpäivän aikoihin, siellä oli vielä hiljaista, mutta tuvassa elävät ruusut odottivat maljakossa ja tiesimme, että meitä oli odotettu ja kokoontumista valmisteltu hyvin.

Aluksi kokoonnuimme Ravintola Vanhalle Maatilalle. Kaksi komeaa daamia avasi kokouksen. Toinen, hattupäinen, hieno frouva sanoi

piässeensä kaapuntiin roovaks” ja ulkonäkökin sen kertoi. Toinen daami oli pukeutunut vanhanajan piikatyön asuun ja oli punaisine poskiineen todella aidon näköinen. He yhdessä toivat meidät tervetulleiksi ja kertoivat tulevasta ohjelmasta. Vanhan ajan puvut olivat muutenkin hyvin edustettuina. Mm. ”körttimummo” mustissaan ja körttihiivi päässä, aivan Rispo-mumomme näköinen vanhus oli läsnä.

JOKAINEN MUKANA OLEVA esitteli itsensä ja kertoi, kenen Puavon ja Rispon perillisen jälkeläinen oli. Hyvin laajalti oli ”Poru-Puavon jälkeläisiä” taas tullut ympäri Suomea, esittelykierros oli värikäs ja kotoinen. Oli mukava olla yhdessä. Hyvä ateria kruunasi avauksen.

Myöhemmin siirryimme Helmilään, siellä tilaisuus alkoi hiljaisella hetkellä poisnukkuneita serkkujamme muistellen.

Ohjelma jatkui esityksellä Paavo Ruotsalaisesta, jonka elinmailla olimme ja jonka saareen, Aholansaareen, menisimme sunnuntaina kokouksen päätteeksi. Anneli Väänänen oli todella paneutunut aiheeseen ja saimme tarkan kuvan Paavo Ruotsalaisen elämän kulusta.

Seuraavaksi nykyinen Kortteisen talon (Puavo-ukin kotitalo) isäntä Pekka Väänänen kertoi talon vaiheista hyvin tarkasti ja seikkaperäisesti.

Sitten Pirjo esitteli ”PAAVO JA KRISPIINA, jälkeläisten tarinoita” 1. painoksen. Sitä olimme mielenkiinnolla odottaneet, ja nyt se kaikki 115 sivua ja sukuuettelo olivat siinä ja komeasti kansissa Puavon ja Rispon kuva. Kaikki eri sukulaisten lähettämät tarinat olivat siinä – ja paljon vanhoja kuvia jokaisen sisaruksen kohdalla. Pal-

jon työtä oli tehty, mutta suuri ihme siitä huolimatta oli, että tuotos oli niin suuri ja monipuolinen! Olin ihan liikuttunut saadessani opuksen käteeni. Uusintapainos luvattiin ottaa heti, kun aihetta on.

SEURAAVAKSI MUISTELIN minä lyhyesti Marttaa, sisaruksista nuorinta. Kirjoittaessani Martan tarinaa huomasin, että oli monia asioita, joita en ollut tiennyt Martan elämästä. Hyvänä apuna olivat olleet kaikki huolellisesti tallessa pidetyt asiakirjat sekä video, jonka Martti-serkku oli kuvannut 1990-luvun alkupuolella ja jossa Martta itse kertoo elämänvaiheistaan. Silloin vielä hänen muistinsa oli tarkka ja oli vain muutamia kohtia, missä asiakirjat kertoivat asian toisin. Videolla Martan viehättävä huumorintaju tulee hyvin esille.

Pentti Väänänen, Niilon poika, esitti katkelman papinroolista näytelmästä Onnen maa, jonka esitykseen sunnuntaiksi saimme lippuja. Pentti voitti myös miesten sarjan pukeutumiskisassa. Naisten sarjan voitti Pirjo. Oheisessa kuvassa nuo komeat puvut.

Parahiksi ohjelman loputtua saimme yllätysvieraan, Väänästen sukuseuran esimies Pentti Väänänen saapui tervehtimään meitä kesäkodis-

taan Sänkimäestä. Hänet otettiin mieluusti vastaan.

Iltaa jatkoimme iltapalan merkeissä ja vapaan seurustelun tahtiin myöhäiseen iltaan saakka.

Sunnuntaina aamupalan jälkeen lähdimme retkelle Aholansaareen. Siellä meille esiteltiin Paavo Ruotsalaisen savupirtti, Paavon pirtti, joka on siinä asussa kuin se on ollut silloinkin, kun tätimme Martta oli saassa Hyvämäen palveluksessa taloudenhoitajana 1920-luvun lopulla. Hän kertoi paistaneensa leipiä siinä savutuvan uunissa. Pirtissä hiljennyimme muistelemaan ja veisasimme kaksi körttivirttä. Tunnelma oli hieno! Aholansaarella on aina mukava käydä, saari on hyvin kaunis ja alkuperäinen ja nytkin saimme vielä kotilounaan syödäksemme. Syvärin kauniilla vesillä on elämys olla joka kerta.

Osa seurueestamme lähti vielä Nilsin kesäteatteriin katsomaan näytelmää Onnen maa, jossa siis esiintyi serkkumme Pentti Väänänen. Me muut lähdimme kotimatkalle erittäin tyytyväisinä mukavan yhdessäolon jälkeen. Kiitos järjestäjät, odotamme jo seuraavaa sukukokousta!

Muistelut kokosi:

Maiju Hemminki o.s. Väänänen

Aukustin tytär

Kuvat: Pirjo Baderman

Puoli vuotta Namibiassa, Afrikan sydämessä

- stipendin saaja kertoo

LÄMPÖTILA KOHOSI KERTAHEITOLLA miltein-pä 50 astetta Suomen sydäntalven lukemista laskeutuessamme Eteläiseen Afrikkaan, Namibian pääkaupunkiin Windhoekiin, tuona aurinkoisena tammikuun päivänä. Lentokoneen ikkunasta näyttäytyi kuiva savannimaisema: piikkipensaita ja punaruskeaa hiekkaa silmän kantamattomiin. Välissä vilahti palmu tai kaktus, mutta kuumuus oli tyrmäävä ja ilmasto kuiva. Aurinko paistoi korkealta ja kovaa. Vaatteta oli vähennettävä välittömästi lentokoneesta ulos päästyämme. Villasukat vaihtuivat avojalkaan ensimmäiseksi ja jo jouti villapaitakin päältä. Ilma tuoksui toiselta kuin pohjoisella pallon puoliskolla.

Tämä oli siis Afrikka. Täällä tulisin seuraavat kuukaudet asumaan. Tarkoituksenani oli opiskella Namibian ainoassa yliopistossa, University of Nambiassa, sekä samalla kerätä aineistoa Pro Gradu -opinnäytetyötäni varten. Graduni tulisi käsittelemään Namibiassa asuvien ulkosuomalaisten käsityksiä kodista ja identiteetistä. Väänästen Sukuseuran minulle myöntämän apurahan turvin olin valmistautunut tähän projektiin. Mukanani kulkivat kahdenlaiset nauhurit, tietokone sekä digitalinen aineiston purkuohjelma. Olo oli jännittynyt, mutta positiivinen. Olin kulttuuriantropologi kenttätöissä parhaimmillaan.

Tuo puolisen vuotta, tammikuusta kesäkuun loppuun, piti sisällään ristiriitaisia kokemuksia ja vaihderikkaita elämyksiä. Namibia on vastakohtauksien maa, ja tämä toden totta näkyy kaikkialla. Sosiaalinen ja kulttuurinen epätasa-arvo, taloudellisesta eriarvoisuudesta puhumattakaan kuvastuvat räikeästi maan laajassa kulttuurikirjossa. Maan mosaiikkimainen yhteiskunta koos-

tuu alkuperäisistä heimoista, joita on toistakymmentä ja valkoisista buureista sekä Namibian saksalaisista. Tämän lisäksi myös lukemattomat ulkomaalaiset ovat löytäneet Namibian ja ovat saapuneet maahan kuka mistäkin syystä.

MYÖS LUONTO TARJOILEE ITSEÄÄN laajalti laidasta laitaan. Namibiasta löytyy niin aavikkoa, vuoristoa, savannia, kuin vehreää trooppista kasvillisuuttakin. Aurinko paistaa ainakin 300 päivää vuodessa, sadetta saadaan siis varsin harvoin. Tosin tämän vuoden alku oli poikkeuksellinen. Taivas repesi tuon tuostakin, ja toinen toistaan uhkaavammat ukkoset aiheuttivat sydämen tykytyksiä. Luonto vihersi ja maa tulvi. Pohjoisessa Namibiassa kärsittiin pahoista tulvista, ja usein sateen piiskatessa vesi virtasi valtoimenaan myös Windhoekin kaduilla. Sateet paransivat myös ilman laatua estäen kuivan hiekan pölyämisen. Luonto kukoisti ja kaikkialla oli sanoin kuvaamattoman kaunista ja vehreää.

Aikaani Namibiassa mahtui monta vinhaa kokemusta. Kärsimme toistuvista asuntomurroista, jonka seurauksena viihde-elektroniikkani on vaihtunut nyt uudempaan mallistoon. Myös merkkivaatteeni, sekä sporttikenkäni päätyivät mitä luultavimmin Namibian mustille markkinoille. Teimme tyttöporukalla myös ikimuistoisen retken Etelä-Afrikkaan. Matkan aikana tuli haastettua niin itsensä kuin pelkokynnyksensäkin. Korkeanpaikankammoni tuli nimittäin kertaheitolla kumottua hypätessäni maailman korkeimman benji-hypyn, 216 metriä Bluokransin sillalta. Siinä vaijerin päässä pomppiessani mietin maailmaa ylösalaisin ihaillessani, että mihinkähän kaikkeen sitä pieni ihminen elämänsä

aikana vielä ehtii.

Graduni tulee siis käsittelemään Namibiassa asuvien ulkosuomalaisten kokemuksia kodista ja identiteetistä. Sitä varten tekemäni haastattelut osoittautuivat varsin jännittäviksi ja mielenkiintoisiksi kokemuksiksi. Nämä leppoiset haastattelutuokiot osoittautuivat erittäin mielekkäiksi ja avartiviksi kokemuksiksi. Uskon, että informantinkin saivat paljon irti näistä hetkistä. Nyt minua työllistävät täysipäiväisesti aineiston purku, puhtaaksikirjoitus ja analysointi. Syksyn kuudessa istutan itseni taas luentosaliin ja ryhdyn Laudatur-seminaarissa itse gradun kirjoitusurakointiin.

ENSI KEVÄÄNÄ TÄTÄ NEITIÄ viedään taas, kun maailma kutsuu puoleksi vuodeksi Thaimaan pääkaupunkiin, Bangkokiin. Tuonne lähdén UNESCO:lle hommiin tutkintooni pakollisena opinjaksona kuuluvaan työharjoitteluun. Harjoittelu on oiva tapa päästä käsiksi käytännön työhön. Eritoten innoissaan olen siitä, että tuo harjoittelupaikka vaikuttaa viimeisen päälle kiinnostavalta ja juuri sellaiselta työltä, mitä tulevaisuudessa toivoisin tekeväni! Ainut huono puoli tuossa on se, että harjoittelu on palkatonta.

Rahoitusta on siis taas etsittävä toisaalta.

Väänästen Sukuseuran minulle suoma stipendi osoittautui eritoten tarpeelliseksi Namibian reissulla. Tällä tuli katettua moninaisia matka- sekä laitteistokustannuksia. Sain myös kerättyä kokoon gradu-aineistoni, jota Afrikkaan lähdin alunalkaen metsästämäänkin. Muistojeni arkkuun ja elämän matkalaukkuun tuli tuolta reissulta säilöttyä uusia ihania ystäviä ja roimasti kokemuksia. Matkailu avartaa ja avarakatseisuus rikastuttaa. Ennakkoluuloton elämänsenne osoittautui valtiksi Namibiassa, vaikka pitkää pinnaa ja stressinsietokykyä tällä reissulla kysyttiin.

Namibia jäi mieleeni ainutlaatuisena elämäkokemuksena. Sen kuvankaunis luonto ja aurinkoiset ihmiset herättävät kaukokaipuuta näinä pimenevinä syyspäivinä. Sanotaan, että Namibia on paikka, joka vie sydämen mennessään. Kerran tuolla käytyä tuppaa aina matkustamaan sinne takaisin. Tämä pitää paikkansa myös minun kohdallani. Mitä luultavimmin tulen matkustamaan Namibiaan vielä useita kertoja uudestaan elämäni aikana!

Anna-Mari Väänänen

Pohjois-Karjalan Väänästen sukutapaaminen

4.4.2009 Suhmurassa

POHJOIS-KARJALAN ALUEELLA asuvat ja sieltä maailmalle lähteneet Väänäset ja Väänässukuiset kutsutaan sukutapaamiseen lauantaina 4.4.2009 Suhmuraan Maatilamatkailu Hirvoselle. Siellä esitellään Väänästen Sukuseuraa ja sen sukututkimustoimintaa. Eri sukuhaaroista on jo paljon aineistoa, mutta kaivataan lisää tietoa. Väänästen Sukuseuran tarkoituksena on julkaista kirjasarja, jonka yhtenä osana on myös Pohjois-Karjalan Väänäs -suvut.

Eri tietolähteistä on saatu selville, että ensimmäiset Väänäsiä koskevia tietoja löytyy Käkisalmen tuomiokunnan vuosien 1600 – 1700 arkistotiedoista, eli ajalta jolloin ko. alue siirtyi Venäjältä Ruotsille. Tällöin mahdollisesti alkoi myös Väänästen muuttoliike Etelä- ja Pohjois-Savosta Pohjois-Karjalaan, pääosin vesireittejä pitkin. Seurakuntatietojen mukaan eniten Väänäs-sukuista tavataan Pyhäselän, Tohmajärven, Kiihtelysvaaran ja Enon aluilta.

Joensuun Suhmurassa lauantaina 4. huhtikuuta 2009 järjestettävä sukutapaaminen järjestetään alustavasti seuraavan ohjelman mukaan:

- klo 12.00 Kokoon-tuminen Maatilamatkailu Hirvosella
- klo 12.15 Väänästen Sukuseura ja sen sukututkimustointa
- klo 13.00 Väänästen Sukuseura tarjoaa kakukahvit ja pientä purtavaa.

- klo 14.00 – 18.00 Käsitellään sukututkimustoimikunnalle lähetettyjen sukuhaarojen tietoja, joihin tehdään lisäyksiä ja korjauksia yhdessä tietoja lähettäneiden sukututkijain ja em. sukuhaarojen jäsenten kanssa. Samalla otetaan vastaan uusia sukutietoja. Hyviä lähteitä ovat mm. sukuraamatut, vanhat valokuvat, talokirjat ym.

Maatilamatkailu Hirvosesta voi varata majoituksen. Keittolounaan hinta halukkaille on 15 €. Maatilamatkailu Hirvosen yhteystiedot: Rostilantie 52, 82210 Suhmura, puh. 013-749 159, www.maatilamatkailuhirvonen.fi/etusivu/index.php.

Email: maatilamatkailu.hirvonen@kolumbus.fi

Ilmoittautumiset 15.3.2009 mennessä joko sähköpostilla osoitteeseen www.vaanastensukuseura@suomi24.fi tai puhelimitse 050-350 7302

Lisätietoja kokouksesta löytyy Väänästen Sukuseuran Internet – sivulta www.vaanastensukuseura.fi.

Toivomme jäsenistön välittävän em. kokoustietoa sukulaisilleen ja muille asiasta kiinnostuneille, jotta mahdollisimman moni toisi omaa aineistoaan Väänästen Sukuseuran käyttöön.

Kutsu sukuseuran vuosikokouseen 28.3.2009 Keravalle

VÄÄNÄSTEN SUKUSEURA RY:N vuosikokous pidetään Keravalla, kirjaston Pentinkulma-salissa PAASIKIVENKATU 12 (200 m asemalta) LAUANTAINA 28.3.2009 KLO 13.00. Ilmoittautuminen ja lounas alkavat klo 11.45. Kokouksen päätyttyä on Keravan kaupungin ja kirjaston esittely. Isäntinä Keravalla ovat Mauno Väänänen ja Pertti Väänänen.

Vuosikokouksessa käsitellään sukuseuran sääntöjen 6 §:n asiat. Vuosikokouksen käsiteltäväksi tarkoitetut ehdotukset on jätettävä kirjallisesti esimiehelle tai hallitukselle kaksi viikkoa ennen vuosikokousta.

SEURAN SUKUTUTKIMUSTOIMIKUNTA kertoo sukututkimuksen tilanteesta, ottaa vastaan sukutietoja ja vastaa mahdollisiin kysymyksiin ennen vuosikokousta klo 10.00–11.45. Osallistujia pyydetään tuomaan tietoja sukuhaarastaan eli omien tietojen lisäksi vanhempien isovanhempien ja heidän esi-isien ja -äitien sekä lasten syntymääjat

ja -paikat sekä kuolinajat. Valokuvat ja tarinat elävöittävät sukuhaaran historiaa. Tietoja voi myös lähettää sukuseuran hallitukselle tai sukututkimustoimikunnalle. Tervetuloa kuulemaan sukututkimuksesta ja osallistumaan siihen. Tilaisuuteen on vapaa pääsy.

Kokouksen yhteydessä on myytävänä joitakin seuran tuotteita alennettuun hintaan mm T-paita (5 €), vanhoja Väänästen Sukupuita (alk. 2 €) ja seuran postimerkkejä sekä Kalle Väänäsen Sanarieskoo (cd).

OSALLISTUMISESTA kokoukseen ja/tai sukututkimustilaisuuteen PYYDETÄÄN ILMOITTAMAAN 23.3.2009 mennessä sukuseuran esimiehelle Pentti Väänäselle, Kotikatu 6 E 11 33710 Tampere, puh 040-7217605 tai sähköpostilla: pentti.vaananen@suomi24.fi. Myös uudet jäsenet ovat tervetulleita!

Hallitus

Sukuseuran hallitus tiedottaa

SUKUSEUROJEN KESKUSLIITOSTA voi tilata keskusliiton julkaisemaa Sukuviesti-lehteä, joka ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Kestotilauksena lehti maksaa 22 € jäsenseurojen jäsenille kuten sukuseuramme jäsenille.

Muista ilmoittaa osoitteen muutoksista sihteerille, muuten Sukupuulehtikään ei tule!

Vanhoja Väänästen sukupuu -julkaisuja ja sukuseuran historiikkiä voi tilata Sukuseurojen Keskusliiton toimistosta osoitteesta:

Sukuseurojen Keskusliitto
Savilankatu 1 B, 00250 Helsinki
Puh. (09) 4369 9450
toimisto@suvut.fi

SUKUSEURA TUKEE Väänäs-sukuaisia opiskelijoita stipendein. Säännöt ja syksyisin olevat hakuohjeet löytyvät Internet-sivuilta. Stipendien hakuaika ilmoitetaan keväällä jäsenkirjeessä ja seuran www-sivuilla.

Sukuseuran hallitus päätti antaa vuoden 2008 opiskelijastipendit seuraaville henkilöille: Eeva Lovisa Väänänen Helsingistä, Daavid Johannes Väänänen Jyväskylästä, Kim Stefan Liljeström Kauniaisista ja Petra Tuulikki Väänänen Helsingistä

Ajankohtaisia asioita valokuvien kera löydät sukuseuran Internet-sivuilta:
www.vaanastensukuseura.fi